جمهورية العراق
وزارة التعليم العالي والبحث العلمي
جامعة سامراء
كلية التربية

مجلة سُرَّ مَنْ رَأَى للدراسات الإنسانية

مجلة علمية فصلية محكمة
تصدر عن كلية التربية في جامعة سامراء

ا لمجلد الثامن عشر / العدد الحادي والسبعون / السنة السابعة عشرة

١٤٤٣هـ/ آذار ٢٠٢٢م

رقم الإيداع في دار الكتب والوثائق ببغداد ٢٣٤١ لسنة ٢٠١٩

ISSN 1813-1735

مجلة

سُرَّ مَن رأى

للدراسات الإنسانية

مجلة علمية فصلية محكمة

تصدر عن كلية التربية في جامعة سامراء

المجلد الثامن عشر/ العدد الحادي والسبعون- السنة السابعة عشرة

١٤٤٣هـ

آذار ٢٠٢٢ م

الرمز الدولي: ISSN 1813 – 1735

رقم الايداع في دار الكتب والوثائق ببغداد ٢٣٤١ لسنة ٢٠١٩

الهيئة الادارية

رئيس هيئة التحرير :	أ.د. إحسان طه ياسين	قسم علوم القرآن
مدير التحرير :	أ. م. د. قيس علاوي خلف	قسم اللغة العربية
مدقق اللغة العربية :	أ. م. د. رعد سرحان ابراهيم	قسم اللغة العربية
مدقق اللغة الانكليزية :	أ. م. د. سيف حبيب حسن	قسم اللغة الانكليزية
الشؤون الادارية والفنيـــة :	م.م. فاروق شاكر محمود	كلية التربية

الشؤون المــاليــة : السيد حسان علي حسين

البريد الالكتروني : srmraj@uosamarra.edu.iq E-mail:

أعضاء هيئة التحرير

أ.د. اسماعيل يوسف اسماعيل	كلية الآداب/ جامعة المنوفية / مصر
أ.د. ساجد مخلف حسن	كلية الآداب/ جامعة سامراء / العراق
أ.د. شفاء ذياب عبيد	كلية التربية / جامعة سامراء / العراق
أ.د. عمر محمد علي	كلية الآداب / جامعة حلوان / مصر
أ.د. كمال بن صحراوي	كلية العلوم الانسانية والعلوم الاجتماعية/ جامعة ابن خلدون/ الجزائر
أ.د. محمد صالح خليل	كلية التربية البدنية وعلوم الرياضة/ جامعة سامراء/ العراق
أ. ياسر محمد صالح	كلية التربية / جامعة سامراء/ العراق
أ.م.د. سعيد بن محمد القرني	كلية اللغة العربية / جامعة أم القرى/ المملكة العربية السعودية
أ. د. صباح حمود غفار	كلية التربية / جامعة سامراء / العراق
أ.م.د. ليلى خلف السبعان	كلية الآداب / جامعة الكويت/ الكويت
أ.م.د. جنان احمد عبدالعزيز	كلية التربية / جامعة سامراء / العراق

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 - 1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

تعليمات النشر في مجلة (سر من رأى)

ترحب مجلة (سر من رأى) العلمية المحكمة بإسهام الباحثين في القطر وسواه من الأقطار، فتخطو بهم ومعهم خطوات واثقة نحو مستقبل مشرق في نواحي الحياة، وفيما يأتي بعض ضوابط النشر فيها:

الأسس الفنية و التنظيمية

- تستقبل المجلة البحوث العلمية في مجالات العلوم الانسانية كافة.
- تقوّم هيئةُ التحرير البحوث علميًّا مع خبراء مشهود لهم بالكفاية العلمية في اختصاصهم الدقيق.
- ترفض المجلة نشر البحوث التي لا تطابق منهج البحث العلمي المعروف.
- يلزم الباحث بالأخذ بما يرد من ملحوظات حول بحثه، من خلال ما يحدده الخبراء المقوِّمون.
- أن لا يكون البحث مقدَّمًا إلى مجلة أخرى، ولم ينشر سابقًا، وعلى الباحث أن يتعهد خطيًّا بذلك.
- يشترط أن يقوِّم الباحث بحثه المقدم.
- يثبت على الصفحة الأولى ما يأتي: (عنوان البحث، والاختصاص الدقيق للبحث، واسم الباحث، ولقبه العلمي، ومكان عمله، وبريده الإلكتروني، ورقم هاتفه، وكلمات مفتاحيه باللغتين العربية والانكليزية)، وفي حالة وجود أكثر من باحث تذكر أسماؤهم وعناوينهم، لتسهيل عملية الاتصال بهم.
- يطبع موجزا للبحث في صفحة مستقلة، وباللغتين العربية والإنكليزية، على أن لا يزيد عن صفحة واحدة.
- يعتمد أسلوب البحث العلمي في كتابة هوامش البحث ومصادره، ويعتمد الباحث المنهج البحثي الخاص باختصاصه، وتذكر الكتب المستعملة في البحث على النحو الآتي: اسم الكتاب، واسم المؤلف، ورقم الطبعة، ومكان النشر، وجهة النشر، وسنة النشر، والجزء (إن وجد)، والصفحة. أما الدوريات فتكتب على النحو الآتي: اسم الدورية، وعددها، وتاريخ صدورها، وجهة الإصدار، والصفحة.
- لا يعد قبول النشر ملزما للمجلة بنشر البحث العلمي ضمن الاعداد إلا ما يليق بسمعتها الدولية.

الأسس الطباعية للبحث

- يطبع البحث على الآلة الحاسبة، وعلى ورق حجم (A4) وبوجه واحد.
- لا يتجاوز عدد صفحاته (٢٠) صفحة بما فيها: البيانات، والخرائط، والمصورات، وإذا زاد البحث على ذلك يتحمل الباحث دفع مبلغ (٢٠٠٠) دينار عن كل صفحة إضافية، على أن تقدم النسخ الأصلية الخاصة بالأشكال والخرائط على ورق (تريست)، وبواسطة برنامج (Microsoft Word).
- بعد الأخذ بملحوظات المقوِّمين يرفق قرص (CD) مع البحث المصحح.
- تكون الطباعة بحرف (Simplified Arabic)، وبحجم (١٤).
- تكتب الهوامش في آخر البحث بنفس خط المتن، وبحجم (١٢)، على أن تذكر معلومات المصدر كاملة عند وروده أول مرة، لتغني عن كتابة قائمة للمصادر.
- يقسم البحث على مقدمة وعناوين مناسبة تدل عليه، لتغني عن قائمة المحتويات.
- لا تلزم المجلة بإعادة البحث إلى صاحبه، إذا اعترض على نشره الخبراء، ويُكتفى بالاعتذار.
- منهج البحث العلمي والتوثيق من سمات المجلة المحكمة.
- تعنون المراسلات باسم (رئيس التحرير) او مدير التحرير.
- إذا كان البحث يحتوي على آيات قرآنية، يكون نمط الآيات وفق برنامج مصحف المدينة ولا يتم نشر البحث خلاف ذلك.

جمهورية العراق . سامراء . كلية التربية . ص ب ١٦٥

مدير التحرير: د. قيس علاوي خلف

البريد الالكتروني للمجلة:

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

الاشتراك في المجلة

تـدفع المؤسسـات الحكوميـة والجامعـات ومراكـز البحـث بـدل اشـتراك قـدره (٢٥٠٠٠) دينـار داخـل القطر للعـدد الواحـد وتخاطـب سـكرتارية المجلة على العنوان المدرج في أدناه لغرض الاشتراك أو التبادل.

المراسلات

د. قيس علاوي خلف

مدير تحرير مجلة سر من رأى

جمهورية العراق/ سامراء

ص.ب/١٦٥

البريد الإلكتروني للمجلة

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

مجلة سر من رأى

ISSN : 1813 -1735

مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة

تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

بسم الله الرحمن الرحيم

كلمة العدد

الحمد لله الذي أكرمنا بخير كتاب أنزله، وشرفنا بخير نبي أرسله، والصلاة، والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

وبعد

تمضي مجلة سر من رأى للعلوم الإنسانية في طريقها الذي اختطته، من حيث المنهجية الرصينة التي اعتمدتها في نشرها للبحوث في مختلف التخصصات الإنسانية، وذلك ما جعلها قبلة كثير من الباحثين، والناشرين الذين يحرصون على إنجاز بحوث تحترم القراء، وعلميتهم فعلى الرغم من اتباعها ضوابط مهنية، وعلمية صارمة إلا ان البحوث الواردة إليها في تزايد كبير، ومستمر، وكادر المجلة يعاهد الأساتذة، وطلبة العلم بالسير على تطوير، ورفع معايير النشر في كل اتجاه.

والله ولي التوفيقوالله ولي التوفيق

الأستاذ المساعد الدكتور

قيس علاوي خلف السامرائي

مدير التحرير

رقم القبول	المحتويات	الصفحة
	محور اللغة العربية	
١١٠٣	**استدراكات ابن مالك على النحاة في كتابه "شواهد التوضيح والتصحيح لمشكلات الجامع الصحيح"** د. مازن دحام سالم الخزرجي كلية الإمام الأعظم الجامعة / قسم اللغة العربية	٣-٢٢
٩٥٩	**التَّدويرُ بينَ التَّشكيلِ الكتابيِّ والتَّشكيلِ الشَّفويِّ في شعرِ سعاد الصَّباح** أ.د حمد محمود الدوخي / كلية الآداب جامعة تكريت م.م سعد رفعت سرحت / مديرية تربية صلاح الدين	٢٣-٤٢
١٣٢٠	**التّشبيه المُبتكَر في حديث الرّسول ﷺ بين التّوصيف والإنجاز** أ.م.د. آزاد حسّان حيدر جامعة الموصل / كلية التربية للعلوم الانسانية / قسم اللغة العربية	٤٣-٦٦
٧٦٦	**الدلالات الصرفية في نونية أبي البقاء الرندي** د. رنا طلال سليمان قسم اللغة العربية: - كلية التربية للعلوم الانسانية/ جامعة الموصل	٦٧-٩٦
١٢٤٦	**القيم الأخلاقية (الإيجابية والسلبية) في شعر مقطعات صدر الإسلام** م.م صلاح نجم الدين أمين جامعة كركوك / كلية الآداب / قسم اللغة العربية / أدب إسلامي	٩٧-١٢٠
١٣٧٢	**المستوى الدلالي في كتاب سيبويه** د. مي فاضل جاسم الجبوري كلية اللغة العربية - جامعة أم القرى - مكة المكرمة	١٢١-١٤٢
١١٦٩	**النحو القرآني عند ابن هشام الأنصاري في ضوء مراعاة المعنى** أ.م.د. شيماء رشيد محمد زنكنة (جامعة رابرين/ كلية التربية/ قسم اللغة العربية) الباحث: ئازاد وسو شيخه / مديرية التربية / السليمانية - رانية	١٤٣-١٧٢

٩٢٩	**النظريّة الثقافيّة في التأريخ للأدب العربيّ** د. عيسى بن سعيد بن عيسى الحوقاني / أستاذ مساعد ـ جامعة نزوى ـ سلطنة عمان	٢٠٤-١٧٣
٦١٩	**تجليات الحجاج في سورة القصص** أ.م.د. مرتضى عبد النبي الشاوي الباحثة: ايمان عبد جاسم كلية التربية القرنة / جامعة البصرة	٢٤٠-٢٠٥
١٠٩٧	**تشكيل اللوحة شعريًا في نماذج مختارة من قصيدة النثر في العراق بعد ٢٠٠٣م** أ.م.د. أحمد عزاوي محمد م.م. زينة وليد خالد جامعة سامراء / كلية التربية	٢٥٨-٢٤١
١٢٥٦	**توظيف ظاهرة (الحمل على المعنى)** **محاولة منهجيَّة لتصوُّر المعنى الكامن وراء اللفظ الظاهر** أ.م.د. قاسم محمد أسود جامعة ديالى – كليَّة التربية الأساسِيَّة – قسم اللغة العربيَّة	٢٧٦-٢٥٩
١٠٧٨	**دالية المتنبي في هجاء كافور الاخشيدي – مقاربة أسلوبية** أ.م. د. صالح ملا عزيز قسم اللغة العربية/ كلية التربية / جامعة صلاح الدين/ أربيل	٣٠٤-٢٧٧
١٢٣١	**شعر البطولة في غرض الفخر عند شعراء الرابطة** م.م. وائل تركي مدحي جاسم الغريري أ.د. شاكر محمود عبد السعدي الجامعة العراقية/ كلية الآداب	٣٢٢-٣٠٥
٨٧٨	**علم الأصوات الفيزيائي في التراث العربي – دراسة تأصيلية** أ.د. إياد سالم صالح جامعة سامراء / كلية التربية د. قتيبة يوسف حميد جامعة سامراء / كلية الآداب	٣٤٠-٣٢٣

١١١٢	**غرض بيان العاقبة في التعبير القرآني دراسة بلاغية في أسلوبي النهي والاستفهام** م.د. عمار غانم محمد المولى تدريسي ومشرف تربوي في دائرة التعليم الديني والدراسات الإسلامية/ نينوى / ديوان الوقف السني	٣٤١-٣٦٨
١٣٣٩	**فوائت المعاجم من الشعر الجاهلي شعر هاشم بن حرملة الذبياني نموذجًا** د. ياسر الدَّرويش أستاذ مشارك / كلية العلوم الإنسانية / جامعة الملك خالد	٣٦٩-٣٨٤
١٢٤٤	**قراءة في منهج كتاب سيبويه في ضوء المناهج اللسانية الحديثة** أ. د. عبد الحميد النوري عبد الواحد كليّة اللغة العربيّة- جامعة أمّ القرى- مكّة المكرّمة	٣٨٥-٤٠٤
١٣٠٢	**لغة كتابة الذات ولغة تفكير الاخر** **مقاربة في ثيمات المحكي البغدادي لدى الروائيين العراقيين اليهود الجدد** أ. م. د. خالدة حاتم علوان وزارة التربية / المديرية العامة للتربية في محافظة بغداد/ الرصافة الاولى/ معهد الفنون الجميلة	٤٠٥-٤٣٤
١٢٤٣	**مظاهر تأثير الازدواجية اللغوية في الأداء اللغوي الفصيح لدى متعلمي اللغة العربية في جامعة تلعفر** الباحثة: حسينة محمد طاهر جامعة تلعفر / كلية التربية الأساسية / قسم اللغة العربية أ.د. أمين لقمان الحبار جامعة الموصل / كلية التربية / قسم اللغة العربية	٤٣٥-٤٥٦
	محور الشريعة	
١٢٣٨	**أحكام الصلاة في المركبة المدارية في الفضاء الخارجي** أ.م.د. جنيد شريف عبد السامرائي جامعة سامراء/ كلية العلوم الإسلامية/ قسم الشريعة م.م. بلال محمد عباس العيساوي جامعة سامراء/ كلية العلوم الإسلامية/ الدعوة والفكر	٤٥٩-٤٩٦

٦٦٣	**الآراء التفسيرية لابن عبد الهادي المقدسي في كتابه (الصارم المنكي في الرد على السبكي)** م.م. بشرى مجيد حسن الجامعة العراقية / كلية الإعلام	٥١٦-٤٩٧
١٢٥١	**الخيانة الزوجية الالكترونية آثارها واسبابها** أ.م.د. حاتم هذال عبدالحميد م. ساهرة هذال عبد الحميد	٥٣٨-٥١٧
٤٥٠	**القول الفصيح في تعيين الذبيح للحافظ جلال الدين السيوطي (ت٩١١هـ) دراسة وتحليل** م. جميلة روكان رشيد / كلية العلوم الاسلامية / جامعة ديالى	٥٦٠-٥٣٩
٩٢٧	**حاشية العلامة عبد الرحمن ابن الملا محمد ابن الملا طاهر "البنجويني" (ت:١٣١٩هـ) على جمع الجوامع وشرحه للمحلي، كتاب: (الاستدلال) - دراسة وتحقيق** د. أميد محمد نجمه محمد كلية العلوم الاسلامية - جامعة السليمانية - قسم التربية الدينية	٦١٠-٥٦١
١١٥٥	**حكم التعليق في الظهار - دراسة فقهية مقارنة** م.م. رنا يونس أحمد السامرائي / جامعة سامراء - كلية التربية أ.د. هاشم فارس عبدون الجبوري / جامعة تكريت - كلية التربية للعلوم الإنسانية	٦٢٦-٦١١
١٢٣٣	**فتوى في حديث "ما من أحد يسلِّم عليَّ إلا ردّ الله روحي عليّ حتى أردّ عليه السلام" للشيخ محمد بن حسن بن أحمد الكواكبي (ت: ١٠٩٦هـ) - (دراسة وتحقيق)** م.د. يحيى عبدالسلام يحيى المشهداني تدريسي في المديرية العامة لتربية محافظة الأنبار	٦٥٠-٦٢٧
١١٣٧	**قراءة السيدة حفصة (رضي الله عنها) - دراسة تفسيرية** م. بسمه محمد عباس دائرة التعليم الديني والدراسات الإسلامية / ديوان الوقف السني	٦٧٦-٦٥١
٦٧٣	**صيغ العموم وتخصيصها في آيات وأحاديث العبادات - نماذج مختارة** م. جعفر طالب حسين / كلية الامام الكاظم (ع) للعلوم الاسلامية الجامعة	٦٩٨-٦٧٧

١١٧٧	**معاملة الرسول محمد ﷺ لبني النضير والرد على ما يثار حولها من تحريضات** د. مها صالح مطر النعيمي جامعة الموصل / كلية العلوم الإسلامية / قسم العقيدة والفكر والإسلامي	٦٩٩-٧١٨
	محور التاريخ والجغرافيا	
١١٨٢	**أثر التغير في كميات الأمطار المتساقطة على الوارد المائي لبحيرة حمرين في محافظة ديالى / العراق للمدة ٢٠١٩-١٩٩٠** أ.م.د أزهار سلمان هادي أ.م.د رشيد سعدون محمد جامعة ديالى كلية التربية للعلوم الإنسانية / قسم الجغرافية	٧٢١-٧٣٦
١٠٣٢	**الإستراتيجية الصينية في القارة الإفريقية المصالح والتداعيات** الأستاذ المشارك: إبراهيم عبد اللطيف عبد المطلب خوجلي جامعة كسلا – كلية التربية – قسم الجغرافيا – السودان	٧٣٧-٧٦٢
١٢٦٢	**البحر الأحمر ومشروع قناة البحرين دراسة في التحولات والتطورات** د. هند فخري سعيد العراق / جامعة الموصل / كلية التربية الأساسية / قسم التاريخ	٧٦٣-٧٩٠
١٠١٦	**التباين المكاني لمعامل تعبئة المياه في محافظة بغداد لعام ٢٠١٩** أ.م. د. مي ثامر رجب م. د ذكرى عادل محمود جامعة ديالى / كلية التربية للعلوم الإنسانية / قسم الجغرافية	٧٩١-٨١٠
١٠١٨	**التحليل الجغرافي لتكرار وشدة واستدامة الجفاف في العراق** م.م سارة احمد خلف / المديرية العامة لتربية كركوك م.م عمار عبدالله عبدالقادر / وزارة التربية / مديرية التطوير المؤسسي والتنسيق الحكومي م.م رعد صاحي عليوي / وزارة التربية / المديرية العامة للتعليم المهني	٨١١-٨٣٤
١٢٤٨	**التحليل المكاني لإنتاج ونقل مياه الشرب المعبأة في مدينة سامراء لعام ٢٠٢٠** م. عمر محمد صالح أحمد السامرائي جامعة سامراء / كلية التربية / قسم الجغرافية	٨٣٥-٨٥٦

١٢٢٠	**الحروب البريطانية – البورمية ١٨٢٤-١٨٨٥ م** م.د. بكر عبد المجيد محمد / جامعة سامراء – كلية الآداب	٨٥٧-٨٩٨
١٢١٥	**الدستور الكويتي وتعطيلاته ١٩٦٢-١٩٩٩ – دراسة تاريخية** أ.م.د حسين عبد الحسين عباس الزهيري كلية الامام الكاظم(ع) للعلوم الاسلامية الجامعة-اقسام ذي قار/ قسم التاريخ	٨٩٩-٩٢٤
١٠٧٠	**الرحلاتُ العلمية من الاندلسِ الى العراقِ ومصر من خلال كتاب جَذوةُ المُقتبس للحُمَيدي (ت: ٤٨٨هـ/ ١٠٩٥م)** م. مهند راضي الخزاعي كلية الامام الكاظم (ع) للعلوم الاسلامية الجامعة / قسم التاريخ	٩٢٥-٩٤٨
١١٧٥	**السفير الفرنسي ارنست كونستانس ودوره السياسي والاقتصادي في الامبراطورية العثمانية ١٨٩٨-١٩٠٩م** د. عماد حمد صالح عبدالحليم الجبوري مدرس/ تاريخ حديث / مديرية تربية كركوك.	٩٤٩-٩٧٨
١١٨١	**بنية الزمان والمكان في الخزف الإسلامي** م.د. وعد محمد حسوني العبيدي المديرية العامة لتربية بابل / قسم تربية الهاشمية	٩٧٩-١٠١٢
١١٤٥	**دمى هلنستية من المتحف العراقي – دراسة فنية** م. محمد يوسف محمد الجبوري جامعة سامراء/ كلية الآداب/ قسم الاثار القديمة	١٠١٣-١٠٣٨
٩٣٧	**سياسة قطر تجاه حركة المقاومة الإسلامية حماس ٢٠٠٦-٢٠٠٧م دراسة في الاحداث والمواقف** م.م. فيصل ابراهيم محمد علي الحاج عباس المديرية العامة للتربية في نينوى	١٠٣٩-١٠٦٨
١١٦٤	**طبيْعة مسَار العِلاقات بين مصر وإيران في ظْل الحِراك الثَوري المصري ٢٠١١-٢٠١٣ ((دراسة تاريخية))** أ.م. د. محمد سالم احمد الكواز / كلية التربية الأساسية/ جامعة الموصل	١٠٦٩-١١٠٨

١٢٠٩	**القوى العاملة المجرية في تركيا بين عامي ١٩٢٣-١٩٣٨م** أ.م.د. احمد محمود علو السامرائي الباحثة: هيفاء فاروق كريم البياتي جامعة سامراء/ كلية التربية- قسم التاريخ	١١٢٤-١١٠٩
١٢٦٣	**كفاءة الخدمات الصحية في مدينة المحمودية لعام ٢٠١٦** أ.م.د. فؤاد جياد مطر الجنابي أ.م.د. سهيلة نجم عبد الابراهيمي كلية الآداب / جامعة بغداد	١١٤٤-١١٢٥
١٣٠٤	**نماذج مختارة من المساجد المعلقة** م.د. غسان علي مصطفى جامعة سامراء - كلية الآداب - قسم الاثار	١١٨٠-١١٤٥
١٢٧٣	**يهود العراق تاريخيا** م.م. صادق محيي علوان وزارة التربية العراقية - مديرية تربية صلاح الدين	١٢١٦-١١٨١
	محور العلوم التربوية والاجتماعية	
١١٨٦	**تحليل البيئة في تصميم المناهج** م. أفراح عادل محمود قسم اللغة الإنجليزية / كلية التربية / جامعة سامراء	١٢٣٦-١٢١٩
٨٥٢	**التحصيل الدراسي وعلاقته بالاندماج الجامعي لدى طلبة كلية التربية في جامعة كركوك** اريان عبدالله محمد جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الانسانية / قسم العلوم التربوية والنفسية	١٢٦٦-١٢٣٧

ISSN: 1813-1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

٨٤٩	**التلكؤ الأكاديمي وعلاقته بالمعتقدات المعرفية لدى طلبة الجامعة** أ.م.د. وفاء كنعان خضر جامعة تكريت/ كلية التربية للعلوم الانسانية	١٢٦٧-١٢٩٢
١١٧٣	**التوازن المعرفي وعلاقته بالذكاء الشخصي لدى طلبة جامعة تكريت** م.د. رسالة عبد الله خلف جامعة سامراء - كلية التربية	١٢٩٣-١٣١٨
١١٦٢	**المتغيرات الحركية الحيوية وأثرها في زيادة مدى الحركة للاعبين المصابين في مفصل الكتف** م.م. علاء عبد الله محسن	١٣١٩-١٣٤٢
١١٤٠	**تأثير الديموقراطية الاشتراكية على فكر الاتحاد الوطني الكوردستاني - المؤتمر الثالث نموذجا -دراسة سياسية ميدانية** د. أمير خداكرم محمد على جامعة السليمانية / كلية العلوم الأنسانية / قسم علم الأجتماع	١٣٤٣-١٣٧٢
١٣٠٨	**تأثير جائحة كورونا على عقود النقل** م.د خلدون محمد جرو محمد الحمداني كلية السلام الجامعة	١٣٧٣-١٤٠٠
٨٧١	**طبيعة المشكلات الاجتماعية في الاذاعات المحلية** **دراسة تحليلية - اذاعة القيثارة تكريت FM برنامج نبض الشارع** م.م صهيب مهيدي صالح أ. ياسين طه موسى جامعة تكريت - كلية الآداب - قسم الاعلام	١٤٠١-١٤٢٠

محور اللغات الاجنبية

١١٤٦	**تحليل خطابي نقدي لتمكين المرأة في الأدب العربي (رواية جنات وإبليس لنوال السعداوي أنموذجاً)** م.م. عبير خلف حسين وزارة التربية – مديرية تربية نينوى أ.م. د. وفاء مظفر علي جامعة الموصل / كلية الآداب / قسم اللغة الإنكليزية	١٤٢٣-١٤٤٨
١٠٧٥	**رواية لقيطة اسطنبول لاليف شافاق: مقاربة نسوية** م. محمود راكان أحمد جامعة الموصل/ كلية التربية للعلوم الإنسانيق/ قسم اللغة الانجليزية	١٤٤٩-١٤٦٦
١٠٦٤	**دراسة مقارنة لحذف المبتدأ والخبر في اللغتين الإنكليزية والعربية** م. لميس محي الدين توفيق قسم اللغة الإنكليزية / كلية التربية الأساسية / جامعة الموصل	١٤٦٧-١٤٨٢
١٢٠٥	**صورة مجتمع الجائحة في رواية الطاعون لكامو** أ.م. احمد عبد عباس الجبوري جامعة بابل – كلية الآداب	١٤٨٣-١٥٠٤
١٢٠٤	**عملية المقارنة والاختلاف بين الثنائية الدلالية للكلمة والاسماء المركبة لقرى منطقة بهدينان** م. ديمن عبدالله عمر م. دلمان قطاس طاهر كلية التربية الأساس – جامعة دهوك	١٥٠٥-١٥٤٤
١٢٤٥	**بنية الحجاجية للمسندين – بوون و هبوون** م. سيروان سمين احمد جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الانسانية / قسم اللغة الكردية	١٥٤٥-١٥٦٦

مجلة سر من رأى
ISSN: 1813-1735
مجلة للدراسات الإنسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

١٢٠٧	**دور المرأة في المجتمع والأدبيات رواية الهروب من الدقائق الصفراء** هلبين محمد حسين وارين دلشاد صالح جامعة دهوك/ كلية التربية الاساس/ قسم اللغة الكوردية	١٥٦٧-١٦٠٨
١١٦١	**مفهوم الوطن والارض من منظور الشاعرين مولانا الرومي ومحوي** م. عزالدين صابر محمد جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الإنسانية	١٦٠٩-١٦٣٢

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 - 1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

تأثير الديموقراطية الاشتراكية على فكر الاتحاد الوطني الكوردستاني - المؤتمر الثالث نموذجا

دراسة سياسية ميدانية

كاريگەری سیستەمی سۆسیال دیموکرات لە هزری (ی.ن.ك) [سێیەمین کۆنگرە وەك نموونە]

توێژینەوەیەکی مەیدانییە

....

د. أمير خداكرم محمد على

جامعة السليمانية / كلية العلوم الأنسانية / قسم علم الأجتماع

الملخص

هدف هذا البحث تخص تأثير الاشــتراكية الديمقراطية على فكر الاتحاد الوطنى الكوردســتانى فى ضـمن برنامجه كمنهج فى بناء اجيال جديدة التى تعتمد على التعرف على هذا النظام كحركة سياسـية و ليبرالية وافهام الكوادر الحزبية على فلســفتها، لذا تعمقت الاهداف فى تقيم الكوادر الحزبية و تعرفهم على الاشــتراكية الديمقراطية و كذلك توطيد علاقاتهم مع الاحزاب الاخرى و مشــاركة الجميع وا بداء ارائهم فى اتخـاذ القرارات المهمـة وكذلـك يهدف بحثنـا الى التعرف على الخفـايـا الموجودة خلف الكواليس و الابتعاد عن التعصــب، واســتخدمت فى هذا البحث المنهج الوصــفى التحليلى اى الاعتماد على اســتمارة الاستبيان فى جمع المعلومات والبيانات ومن كافة اعضـاء، توصلت النتائج الى ما يلي مشـاركة الاغلبية فى الاسـتبيان حيث كانت (١٦٥٠) عضـوا حصـلنا على (١٠٠٠) الف اسـتمارة اسـتبيان موزعة على الذكور والاناث و باعمار مختلفة و بمسـتويات ثقافية مختلفة و ومن ضـمن النتائج تعرفنا على سـلبيات فى داخل الحزب من ممثليهم فى الادارات وادوارهم حيث اكدوا على اقامة و عقد المؤتمر كل ثلاث او اربع ســـنوات مهما كانت الظروف واقامة دورات ثقافية للتعرف على منهج الحزب والعمل على التوافق لخدمة للجميع و احترام الرأى الأخر،و كذلك كانت هناك توصـــيات للبحث منها ضـــرورة معرفة فكرة الاتحاد الوطنى الكردسـتانى و هو فكرة الاشـتراكية الديمقراطية التى تعتمد على المسـاواة و تطبيق العدالة فى الواقع الحياة لكل فرد و من ثم العمل على هيبة الحزب وكذلـك الابتعـاد عن التعصـــــب والعمل للاصلاح و الاهتمام بذوى الاحتياجات الخاصة و خلق برنامج عام تخص المصلحة العامة.

الكلمات المفتاحية: الإشتراكية، الديمقراط، المؤتمر

The impact of democratic socialism on the ideology of the Patriotic Union of Kurdistan

[Third Conference as Examples]

University of Sulaymaniyah - College of Humanities - Department of Sociology
Dr. Amir Khodakaram Muhammad Ali

Abstract

The goal of this research concerns the impact of democratic socialism on the thought of the Patriotic Union of Kurdistan within its program as an approach to building new generations that depend on recognizing this system as a political and liberal movement, and the understanding of the party cadres on its philosophy, so the party's goals and objectives were deepened. Also, the consolidation of their relations with other parties and the participation of everyone and expressing their opinions in making important decisions. Our research also aims to identify the secrets behind the scenes and avoid fanaticism,

In this research, the descriptive analytical method was used, that is, reliance on the questionnaire form to collect information and data from all members. The results reached the following: The participation of the majority in the questionnaire, where it was (1650) members. We obtained (1000) thousand questionnaire forms distributed among males and females and of different ages And at different cultural levels, and among the results, we learned about the negatives within the party from their representatives in the departments and their roles, as they emphasized the establishment and holding of the conference every three or four years, whatever the circumstances. And holding cultural courses to get acquainted with the party's approach and work on consensus to serve everyone and respect the opinion of others. There were also recommendations for research, including the need to know the idea of the Patriotic Union of Kurdistan, which is the idea of democratic socialism that depends on equality and the application of justice in the reality of life for each individual. Working on the prestige of the party, as well as staying away from fanaticism, working for reform, paying attention to people with special needs, and creating a general program related to the public interest.

Keywords: socialism, Democrat, Conference

پێشەكی:

ئەم توێژینەوەیە پرۆژەیەكی هزرییە لە خوێندنەوەمان بۆ باسكردن و نوێبوونەوەی (ی.ن.ك) لە كۆنگرە وەك پارتێكی سۆسیال دیموكرات و بە شێوەیەكی ئەكادیمی. توانیمان تاوتوێی بارودۆخی كۆنگرە و گۆرانكارییەكان بكەین لەگەڵ بەڕێزان ئەندامانی كۆنگرە وەك نمونەی زیندووی توێژینەوەكە. بەستنی كۆنگرە لەم كاتەدا زۆر گرنگ بوو بۆ ئەندامانی (ی.ن.ك) و لایەنگرانی بەهۆی گۆڕانكارییەكانەوە كە بێگومان هەر مرۆڤێك دەخوازێ بەرنامەی نوێی هەبێت بۆ خودی خۆی و خێزانەكەی، بۆیە ئەم پارتە سیاسییە كە لەم گۆڕەپانی سیاسیەدا تووشی زۆر كێشمەكێشی سیاسی و ئابووری بووتەوە وپێویستی بە ئاوردانەوەیەك هەیە كە چۆن مامەڵە لەگەڵ ڕووداوە ناوخۆیی و دەرەكییەكان بكات، چونكە سیاسەتی ئەمرۆی دونیا بەگشتی و عێراق و كوردستان بەتایبەتی وادەخوازێ خزمەتكردن و بەرژەوەندی گشتی لەبەر چاو بگیرێ و ناوەرۆكی پارتەكە و خەباتی ئەندامانی لەبیر نەكرێت و هەر یەكە و بەپێی خزمەتی مافی خۆی وەربگرێت و ئەمانە هەموو لەپێناو گەیشتنە خزمەتكردنی هاوڵاتیانە و پێویستە بناغە وبەرنامەی نوێ بەكاربهێنرێت و زەمەنی هەڕەشە وكوتلە وسرینەوەی بەرامبەر نەمێنێ، ئەمرۆ بەهۆی ئەو پێشكەوتنە خێراییەوە كە هاتۆتە دونیایەوە كەم كەس توانای گوێ گرتن یا خوێندنەوەی ماوە، دەبێ دەسكاری بەرنامە و پلان و پرۆگرامەكان بكرێتەوە و هیچ كەس هەوڵ نەدات دەسەڵات قۆرغ بكات. بەڵكو دەبێ هەر كەس دوای چەند ساڵێك خزمەت پێشنیاری شوێنەكەی بكات بۆ كەسێكی دی. پارتی سیاسی هەر پارتێك بێت بەرەو هەڵدێری دەبات، چونكە لە سۆسیال دیموكراتدا مانەوە بەزۆر و ستەمكاری نابێت. بەڵكو بە خزمەت و ئەزمون و دەنگی هاوڵاتییانە. بۆیە پارتی سیاسی بە كاراترین و ئەكتیڤترین دامەزراوەی سیاسی دەژمێردرێت، ئەگەر وەك پێویست پیادەی پرۆگرامەكەی بكرێت دوور لە تەكەتول و بەرژەوەندی تایبەت. **وشە**

سەرەكییەكان: سۆسیال، دیموكرات، كۆنگرە

□

بــەشی یـــــەکەم
بـــاسی یەکەم

١.کێشەی توێژینەوەکە:

دیارە هەر توێژینەوەیەك هۆكار و پاڵنەری تایبەتی وگشـــتی لە پشـــتەوەیە بۆ ئەنجامدانی هەر بابەتێك وهەر کێشـەیەك ودیاردەیەك کە بێ گومان هەڵقوڵاوی راسـتی کۆمەڵگا بێت و گوزارشـت بکات لەناخی ئەو کەسـە کە لە نێو کۆمەڵگادا ژیان بەسـەر دەبات، ئەم باسـە کە بارودۆخی سیاسی وپارتایەتی ئەم پارتە دەخاتە روو بۆ زیاتر ئاشـنا بوون وخسـتنە رووی کێشـە وگرفتی ئەم پارتە کە خۆی لە یەکێك لە هەرە پارتە سـۆسـیال دیموکراتییەکانی جیهان ئەژمار دەکات نابێت لەو دۆخەدا بمێنێتەوە دەبێ گۆڕانکاری لە شـێوازی کارکردن وچوونە نێو ژیانی سیاسـی ونێو دەوڵەتیەوە بکات. ئەمەش بەرنامە و پلان وکاری دەوێ ئێمە بەشـــێك لەو بابەتانە دەخەینە روو جێ بەجێ کردنی دەمێنێتەوە بۆ ســـەرجەم کـادیرانی (ی.ن.ك) کە لە کۆنگرەی چوارەم گفتوگۆی لەســـەر بکرێت و دەبێ ســـەرجەم کـادیران لەسەرەوە بۆ خوارەوە ملکەچی فەرمان و ڕاسپاردەکانی کۆنگرە بن.

٢.گرنگی توێژینەوەکە:-

گرنگی توێژینەوەکەمـان لەوێوە دەســـت پێ دەکات کە ئەمە کۆنگرەیە وراســـتەوخۆ وەڵامی پرســـیارەکان ئەدرێتەوە وە هێچ پلە و پایەیەك نەماوە وهەمووان ئازادن کە گوزارشـــت لە پارتەکەیان بکەن بەبێ هیچ سانسۆرێك ئەمەشحاڵەتێکی بێ وێنەیە بۆ توێژەر کە ناوەرۆکی بابەتەکە دەپێکێ بەراستی وکاری پێ دەکرێت وەك بنەمایەکی دروسـت بۆ کۆنگرەی چوارەم کە لەوانەیە سـێ سـاڵی دیکە ئەنجام بدرێت، بەڵام جێگای داخە تائێسـتا ئەنجام نەدراوە و دەســاڵی ڕەبەق بەســـەر کۆنگرەدا ڕۆشـــتووە و ئەمەش نیگەرانی زۆری هێناوەتە ئاراوە وئومێدەوارین کە لەوە زیاتر دوانەخرێت.

٣.ئامانجی توێژینەوەکە:-

١- ئاشنا بوون لە سوشیال دیموکرات وەك بزوتنەوەیەکی سیاسی ولیبراڵی وجەماوەری.
٢- تێگەیشتنی کادیری (ی.ن.ك) لە فەلسەفەی پارتەکەی کە ئەندامی ڕێکخراوێکی جیهانییە بەناوی سۆسیال دیموکرات.
٣- هەڵسەنکاندنی کادیرانی (ی.ن.ك) بۆ پارتەکەیان لە رووی هزری وڕێکخستن وروناکبیری وراگەیاندن وپەیوەندییەکان وسەرجەم بوارەکانی تر.
٤- بەشداری کردنی سەرجەم چین وتوێژەکان لە بڕیار دان لەنێو پارتەکەدا واتا (ژنان-گەنجان-مامۆستایان-فەرمانبەران-کرێکاران) و هتد.
٥- دوور کەوتنە لە تەکەتول وبیری تەسکی حیزبایەتی وئاشنابوون بەپێشکەوتنەکان و ئاوێتە بوون لەگەڵ سەرجەم توێژەکانی کۆمەڵ.
٦- دیاریکردن و دەستنیشانکردنی سەرجەم شکست وهەڵەکان کە لەوانەیە رۆژێك بێت وهەمو لایەك لێی بەرپرس بن بەتایبەتی خاوەن بڕیارەکان کە ئەمە زیاتر بەرپرسانی سەرەوە دەگرێتەوە.
٧- ئەکتیڤکردنی لێژانی کۆنگرە سەبارەت بە سەرجەم بوارەکانی و بە پیادەکردنی سزاوپاداشت بەبێ جیاوازی.

باسی دووەم/ دیاری كردنی چەمك و زاراوە زانستیەكان:

١. یەكێتی نشتیمانی كوردستان رێكخراوێكی سیاسی سۆسیالست دیموكراتە لە پێناو ئاشتی ودیموكراسی وئازادی یەكسانیدا دژی دیكتاتۆریەت وجەنگ و داگیركردن ودەستدرێژی وچەوسانەوەی نەتەوایەتی وچینایەتی وئایینی وئاینزاتی وپێشێلكردنی مافەكانی مرۆڤ وپاكتاوكردنی نەژادی وشۆفێنیزم وتیرۆر وكۆنەپەرستی، لەپێناوی مافی چارەنوس وهاوكاری وپێكەوە ژیانی گەلان بەئاشتی وتەبایی وبرایەتی تێدەكۆشێت.

- دروشمەكانی (ئاشتی – دیموكراسی - مافی مرۆڤ - مافی چارەنووس) (پرۆگرامی پەیرەوی ناوخۆیی (ی.ن.ك).

ئارمەكەی (دەستێك كە گوڵالە سوورە وچڵە زەیتون وگوڵە گەنمی بەرز كردۆتەوە

٢. سۆسیالیزم:-

لە ڕوانگەی سۆسیال دیموكراتەوە بریتی نیە لە ئامانج وەكماركسییەكان خەباتی بۆ دەكەن بەڵكو سۆسیالیزم بریتیە لە پرۆسەیەكی بەردەوامی گەشەكردنی خۆشگوزەرانی كۆمەڵایەتی، ئازادی، یەكسانی، پێكەوە ژیان، پرۆسەیەكە لەنێو هەناوی كەپیتاڵیزم روودەدات. بەمەبەستی كەمكردنەوە وسنور دانان بۆ چەوسانەوەی كرێكاران، فراوان كردنی دەسەڵات و كۆنترۆڵ كردنی كۆمەڵ بەسەر دەوڵەت وپرۆسەی بەرهەم هێناندا. واتا بیری سۆسیال دیموكرات دژی ململانێی چینایەتیە لەگەڵ بەیەكەوە ژیانی ئاشتیانەیە بەڵام ماركسیزم باوەڕی بەشۆرش هەیە بۆ لابردنی دەسەڵاتی بورژووازییەكان سۆسیال دیموكرات باوەڕی بەدیموكراسی فرە رەنگی هەیە. (دلێر، ٢٠٠٧: ١٦٧)

٣. (SI) سۆسیال ئەنتەرناسیۆناڵ:

رێكخراوێكی نێودەوڵەتیە، هەروەها بزاڤێكی جیهانی سیاسیە، لەكۆمەڵێك پارت ورێكخراوی خاوەن دەسەڵات وئۆپۆزسیۆن پێك هاتووە، بەهەموو رەنگ ودەنگە جیاوازەكانەوە.

هەروەها بزوتنەوەیەكی سۆسیالیستی دیموكراتی فراوانە كار بۆ بەدیهێنانی بنەمایەكانی مافی مرۆڤ وئاشتی جیهانی دەكات. گرنگی بەئازادی بنەماكانی دەدات.كار بۆ دادپەروەری كۆمەڵایەتی وهاوكێشەی كۆمەڵایەتی دەكات.ئامانجی سەرەكی ئارامی وئاشتی جیهانییە.هەروەها هەوڵ دەدات بۆ گۆڕینەوەی ڕاو بۆچونی سیاسی وهەمەلایانە لە نێوان هەموو ئەندامانی ناو رێكخراو بەمەبەستی چارەسەركردنی كێشەوگرفتەكانی ئێستا و دانانی میكانیزمی گونجاو بۆ پێشهات و ئەگەرێك لە داهاتوودا. (میرگەسوری، ٢٠٠٧: ٢٨٥).

٤. سۆسیال دیموكرات:-

لە ڕوانگەی ئاراستەی سیاسی كلاسیكەوە بریتیە لە رێبازێكی سیاسی چەپی ناوەند لە روانگەی هاوچەرخیەتیەوە بزوتنەوەی سـۆسـیال دیموكرات هەوڵ دەدات بۆ چاكسـازی سـەرمایە دارایی، بەشـێوازێك بگونجێت لەگەڵ نمونەی ئاكاری دادپەروەری كۆمەڵایەتیدا لەگەڵ پارێزگاریكردن لە چەشنی بەرهەمی سەرمایەداری.

هەروەها شێوەیەكە لەشێوەكانی سـۆسـیالی چاكسـازی گەشـەپێدانی وكاردەكات بۆ بونیادنانی ئابووری سۆسیالستی لە رێگەی ململانێی چینایەتیەوە. (زەردەشت، ٢٠٠٧: ٧٠)

بەشی یـــــەكـــــەم
باسی سێیەم

١-مێژوی سەرهەڵدانی بیری سۆسیال دیموكرات:

سەرەتایی سەرهەڵدانی بیری سۆسیال دیموكرات دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی نۆزدە (١٩) بۆ ئەو كەسانەی كە هەڵگری بنەما سەركییەكانی كارل ماركس بوون، سۆسیالستی دیموكراتی بریتیە لە ئایدۆلۆژیای سیاسی چەپی ناوەراست وبزوتنەوەیەكە هەوڵ دەدات بۆ چاك سازی سەرمایە داری بۆ ئەوەی بگونجێت لەگەڵ بەهاكانی دادگەری كۆمەڵایەتی هەروەها لە رووی مێژووییەوە سۆسیال دیموكرات بریتی بووە لەشكلی گەشەسەندووی سۆسیالیزمی ریفۆرمیست كە بانگەی دامەزراندی ئابووری سۆسیالستی دەكات لە ڕێگای ململانێی چینەكانەوە هەروەها هەندێ بۆچونیش هەیە كەسەرەتاكەی بۆ (١٨٤٨) دەگەڕێتەوە كە هاوكاتە لەگەڵ مێژوی شۆرشەكانی ئەوروپا بۆ نمونە شۆرشی فەرەنسا سۆسیال دیموكرات كۆمەڵێ ناوی جیاوازی لە خۆ گرتووە، بۆ نمونە لە ئەڵمانیا (بەسۆسیال دیموكرات) ناونراوە لە بەریتانیا (بە سۆسیال فابی) ناونراوە لەفەرەنسا بە (ئەڵگۆی سۆسیالی) ناو نراوە.

لەباشوری وڵاتانی جیهان سێیەم هەوڵەكان ڕێگەیەكی مام ناوەند چر بوونەوە پارتی سێ دەوڵەتەكانی جیاوازدا ئەویش (سۆسیال روسی وبراكانی، یان پارتە سەرمایە دارەكانی ئەورپای رۆژئاوا، یان ویلایەتە یەكگرتوەكانی ئەمریكا) بەڵام لەعێراق بیری سۆسیال دیموكرات لە سییەكانی سەدەی بیستەم (٢٠) باسی لێوەكراوە.

گومانی تێدا نیە سۆسیال دیموكرات لە دوای ئەوەی گەلێك دەسكەوتی بەرچاوی لە وڵاتانی ئەوروپا بەدیهێنا وپاشان گرنگی زۆری پێ درا بەتایبەتی لە وڵاتانی ئەسكەندەنافیە و وڵاتانی ئەمریكای باشوور. (سەعید، ٢٠١١: ٥٨)

سۆسیال دیموكرات وەك فەلسەفە هەڵقوڵاوی فەلسەفە كۆنەكانی پێش سەردەمی سەرهەڵدانی لە سۆسیالیستە یۆتوپیەكان (خەیالییەكان) پێش ئەمەش (كاوسكی) كە یەكێ بوو لە سوومبولە دیارەكانی ئەو فەلسەفەیە كە سودێكی زۆر لە (كانت) وەرگرتبوو بێ گومان دادپەروەری كۆمەڵایەتی لە باسە گرنگ دیاریەكانی روە كاری پارتە سۆسیالیستەكان ئەوە رەنگ دەداتەوە كەبەردەوام كار دەكەن وكردویانە بۆ رزگاری و سەربەخۆیی وڵاتە داگیركراوەكان بۆ لەناوبردنی هەژاری وستەمولدەیی هەر بۆیە كرۆكی ناوەرۆكی سۆسیال دیموكرات چارەسەركردنی كێشە كۆمەڵایەتییەكان و سیاسیەكانە بەرێگای ئاشتیانە و دیموكراتیان دوور لە هەموو توندوتیژییەك. (شاوەیس، ٢٠٠٧: ١٣)

٢- كار و بەرنامەی سۆسیال دیموكراتییەكان:

سەرهەڵدانی بیری سۆسیالستی لەماركسەوە بۆ چەندین رێباز وقوتابخانە وبۆچونی جیاوازی لە خۆگرتووە وەك پراكتیكیش لەبەشێكی گەورەی دونیادا لە سۆڤییەتی جاران وكۆمارە سۆسیالیستەكانی ئەورپای رۆژهەڵاتی چین وكوبا وزۆر شوێنی تر دەوڵەتی سۆسیالستی دامەزرا. ئەم وڵاتانە چەند توانیان لەرووی مەیدانیەوە سۆسیالیزم بینا بكەن وبەرنامەكانیان لەبواری سیاسی وكۆمەڵایەتی وئابوری

دا جێ بەجێ بکەن لەوانە چین لەسەروی هەموو ئەو وڵاتانەوە دێت کە سوودی باشی لە تەکنەلۆژیا وەرگرت بۆ بواری ئابوری وبازرگانی جیهانی بێ گومان بەسود وەرگرتن لە زانست وزانیاری وگەیاندن وپەیوەندیکرنەوە.

سۆسیال دیموکرات وەکوو ئەلتەرناتیف وناوەندگیری لە نێوان سیستەمی سۆسیالستی وسەرمایەداریدا رۆژ بەرۆژ لەپەرەسەندن و گەشەکردن و پراکتیکردندایە، ئەمەش ئەوەی سەلماندووە کە هیچ فەلسەفە و ڕێباز وجیهانبییەك ناتوانێت تا سەر بەدیلی هەموو بیرو وبۆچونەکانی تر بێت، رەنگە بۆ ماوەیەکی مێژوویی کاریگەریی وهەیمەنە بکات باڵ بەسەر ڕێباز و ڕێگاکانی تردا بێنێت بەڵام هیچ ڕێبازێك یا ئایدۆبۆژیایەك رەها نیە وهەمووی ڕێژەیی وسوود لە دەروازە و فەلسەفە جیاوازەکان وەردەگرێت (غەریب، ۲۰۰۷: ۳۸۵)

٣- بنەماکانی سۆسیال دیموکرات:

زۆر جار پرسیارێك دێتە ئاراوە وخۆی دەسەپێنێت ومشتومری لەسەر دەکرێت کە سۆسیال دیموکرات چییە؟ئەم پرسیار ئاڵۆزنیە وەك لە لای هەندێ کەس وایە، پاش ئەوەی زۆربەی کۆمەڵگاکان بە سیستەمێکی چەوسێنەردا تێپەربوو کە هەموو مافەکان پێشێلکرابوو دنیایەك ئەرکی پێ سپاردبوو، بۆیە ئەم پرسیارە لە رووی مرۆیی بوونیەوە دروست بوو، مرۆڤ هەمیشە دوای دادپەروەری کۆمەڵایەتی وسیاسی وئابووری دەکەوێت، بەڵام تەنها دادپەروەریش لە خزمەتی مرۆڤایەتیدا وکەرامەتی بۆ دەگەڕێتەوە سەر ئەنجام سۆسیال دیموکرات ئەو تێزە هزریە جیهانیەیە کە لەسەر دوو بنەما وەستاوە:-

یەکەم/ ئامانجی ئازادی مرۆڤە لەرێگەی دابینکردنی ئازادییەوە ودامەزراندنی سیستەمێکی دیموکراتی فرەیی هاوبەشی لەخۆ بگرێت.لەگەڵ ئاڵوگۆڕی ئاشتیانە بۆ دەسەڵات کە هەموو تاك و رەوەیەکی دەسەڵات رەتدەکاتەوە لەلایەن دەسەڵات وتاك وچین وتاك حیزبیەوە، دارشتنی سیستەمێکی پەرلەمانی کە پشت بەدەستور ببەستێت وهەرسێ دەسەڵاتەکانی (بریاردان، جێبەجێکردن، دادوەری) لە یەك جیابکاتەوە ودەوڵەتێکی شارستانی دیموکراتی بونیادبنێت، دەوڵەتێك کە دەوڵەتی هاوڵاتیان ودام ودەزگا وسەروەری یاسا بێت.

دووەم/ئامانجی رزگارکردنی مرۆڤ لە رووی کۆمەڵایەتی وئابوری وڕاگرتنی تەرازوی نێوان پێداویستیە مادی وروحییەکانی مرۆڤ وڕاگرتنی تەرازوی نێوان بەرژەوەندی تاك وکۆمەڵ.

دامەزراندنی کۆمەڵگەیەك کە گیانی دادپەروەری ویەکسانی بەرێوەبیات، لەسەر ئەم بنەمایە سۆسیال دیموکرات ڕێکەوتنێکە لە نێوان سۆسیالستی لە لایەك و دیموکراتی لە لایەکی ترەوە کە بەرپەرچی توندوتیژی وسەرکوتگەری چینایەتی دەداتەوە وبانگەشەسەندنی ئاشتیانەی پلە بەپلە دەدات. (ئەحمەد سەعید، ۲۰۲۲: ٥٩)

هەروەها سۆسیال دیموکرات سێ بنەمای دیکە لە خۆ دەگرێت کە لەوانە هاوچەشنی ئەوانەی پێشوتربێت بەڵام بە بۆچوونێکی تر کە ئەوانیش (ئازادی ویەکسانی وهاوکاریکردنە).

لای سۆسیال دیموکراتەکات بڕیاردان لەسەر پەیوەندییە ناوخۆییەکان مافی خەڵکە بێ فشار ودەست وتێوەردانی وڵاتانی تر. ئەمەش هەموو یا زۆربەی خواست ودەسەڵاتە ئابورییەکان دەگرێتەوە کە لە ژێر ڕگێفی خەڵکەکە دانێن.

دەكرێت فاكتەری هاوبەش لە نێوان نەتەوە ئازادەكاندا لەسەر بناغەی ئازاد دروست بكرێت، مافی گشتی هاوڵاتیان لەسەر یەكسانی دەنگدان وبیروباوەری ئازاد وچاپەمەنی ئازاد وڕێكخستنی پێكهێنانی پرەنسیپەكانی سۆسیال دیموكراتە.

ئەم بنەما سەرەكیانە هۆكارێكی گرنگن بۆ سەركەوتن بەسەر كۆمەڵگەی كۆن و دژی دەسەڵاتی هەموو ئەو گروپانەیە كە مافی هاوڵاتیان قۆرخ بكرێت.

ئەگەر باسی یەكسانی بكەین ئەوە زۆر ڕون وئاشكرایە كە بیرو هزری سۆسیال دیموكراتەكان لەگەڵ یەكسانیدان بۆ هەموو تاكێك وهەموو لایەك. بەردەوام هەوڵ سامانەكانی سەرزەوی بەشێوەیەكی دادپەروەرانە دابەش بكرێت بەسەر نەتەوە جیاوازەكانی سەرزەوی، هەموو نەتەوەیەك مافی بوونە ئەندامێتی ڕێكخراوە جیهانییەكانی هەیە بەیەكسانی ئەمەش لەوەوە سەر هەڵدەدا كە مرۆڤ لە جیهاندا وەك یەك تەماشا دەكرێت. هەمووان یەكسانن بەرامبەر بە یاسا وماف هەموو شتێك وهەمویان هاونرخن و ئەمەش ئەوە ناگەیەنێت كە كۆمەڵگاكانی جیهان هەموو یەكسانن ودادپەروەری كۆمەڵایەتی وسیاسی چەسپاوە. بێ گومان نایەكسانی هەیە وخەڵكانێك بەدەستیەوە دەناڵێنن وباج دەدەن و مێژوویەكی دوور و درێژی هەیە نایەكسانی لەگەڵ مرۆڤ دەمێنێتەوە ولەكۆتا نایەت.

كەواتا تاوەكو ئازادی تاكێك لە مەترسیدا بێت كەواتا ئازادی هەمووان بەگشتی لە مەترسیدایە، بەم پێیە دەبێت هاوكاریكردن هەموو لایەكی جیهان بگرێتەوە، چونكە مرۆڤ بوونەوەرێكی كۆمەڵایەتیە پێویستی بەیەكتر هەیە وهاوكاریكردن خۆشگوزەرانی دروست دەكات لەوێشەوە تاك ئارام دەبێت.

ئازادی ویەكسانی و هاوكاریكردن پێكەوە بناغەی كۆمەڵگەیەكی بەرفراوان وتەنها ئەو كۆمەڵگایەش دیموكراتیە كە بتوانێت ئازادی ویەكسانی وهاوكاری دەستەبەر بكات.

دیموكراتییەت ئامانجی سەرەكی بیرو باوەری سۆسیال دیموكراتییەكانە و دەبێت هەموو بوارەكانی ژیان بگرێتەوە لە ڕووی سیاسی وئابووری وكۆمەڵایەتی وكولتورییەوە (چاوشین، ٢٠٠٥: ٤٥)

٤.سۆسیالستی دیموكراتی هاوچەرخ

راو بۆچوونی بیرمەندان سەبارەت بە سۆسیال دیموكرات لەم سۆنگەوە دەچینە سەر ئەوەی كە جولانەوەی سۆسیال دیموكراتی هاوچەرخ دا برینێكی ناوەكی دروستكردوە لەگەڵ ئەوانەی بڕوایان بە ڕێبازی شۆرشگێرانە هەیە، بۆ هێنانەوەی سۆسیالیزم وئەوانەی بروایان بەهەنگاو هەنگاوی گواستنەوەی سۆسیالیزم بۆ سەرمایەداری هەبوو.

یەكێك لەرابەرە دیارەكانی سۆسیالستی دیموكراتی هاوچەرخ (ئیدوارد بیرنیشتاین) كە پێشتر كەسێكی ماركسی بووە وئاوێتە بوونێكی زۆری لەگەڵ بیروراكانی ماركس وئەنگلس هەبووە.

ئیدوارد دەنوسێت سۆسیالستی دیموكرات نایەوێت كۆمەڵگەیەكی مەدەنی هەڵوەشێنێتەوە وئەندامەكانی بكات بە پرۆلیتار، بەڵكو سۆسیالستی دیموكرات بێوچان هەوڵدەدات ئاستی كۆمەڵایەتی كرێكاران بەرز بكاتەوە بۆ هاوڵاتی بوون ئەو هاوڵاتیبونە بكات بە گەردوونی.، سۆسیالستی دیموكراتی نایەوێت كۆمەڵگەیەكی مەدەنی بگۆڕێت بۆ كۆمەلگەیی پرۆلیتاری بەڵكو دەیەوێت ڕێكخستنی سەرمایەداری كۆمەڵگا بگۆڕێت بۆ ڕێكخستنی سۆسیالستی (مەحمود، ٢٠١١: ٥٦)

بەشی دووەم
باسی یەکەم (لایەنی مەیدانی توێژینەوەکە)

١- رێبازی توێژینەوە:-

باشـــترین رێگایە کە لە توێژینەوەدا پشــتی پێ دەبەســترێت بۆ کۆکردنەوەی داتا وزانیارییەکان وشـــیکردنەوە وپۆلێنکردنی ئەو زانیاریانە لە ئەســـتۆ دەگرێت ئەمەش وادەکات توێژەر پێش وەخت هوشـــیاری وزانیاری لا دروســـت بێت بۆ چونییەتی مامەڵە کردن لە توێژینەوەکەدا.چونکە دەگمەنە توێژینەوە لە یەك رێباز پێك بێت، بەڵکو چەند میتۆدو رێبازێك لە خۆ دەگرێت توێژەر دەتوانێت بەپێی توانای خۆی یا جۆری توێژینەوەکەی بەکاریان بێنێت.ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە هیچ زانســـتێك بێ رێباز (میتۆد) نابێت میتۆد بناغە و بنەمایەکی بتەوە کە لەوێشـــەوە زانسـت دەکاتە ئامادە کردن و دانانی یاسا گشتییەکان (خوداکەرەم، ٢٠١٠: ٢٥)

بۆیە دەتوانرێت لە توێژینەوەیەکدا زیاتر لە رێبازێك بەکاربهێنرێت، چونکە سروشـتی دیاردەکە یا کێشەکە خۆی دەسەپێنێتە سەر ئەو بابەتەی کە توێژەر دیراسەی دەکات واتا توێژەر ملکەچ دەکات بۆ هەڵبژاردن یا دیاریکردنی میتۆدەکان بۆ گەیشتن بە دەرنجامی راست و قووڵ لە توێژینەوەکەدا.
لەوانە:- ١-رێبازی داماڵی کۆمەلایەتی ٢-رێبازی ئاماری ٣-رێبازی مێژوویی

١- رێبازی داماڵی کۆمەڵایەتی (المسح الاجتماعی) :

میتۆدێکی گونجاو وشـــیاوە بۆ شـــیکردنەوەی خشـــتەکان ویەکێکە لە رێبازە هەرە گرنگەکانی بەکارهاتوو لە توێژینەوەکاندا بەتایبەتی کۆمەڵناســـی بایەخی پێ دەدات لە زۆربەی توێژینەوەکاندا بە کاردێت چ لە شار بێت یا دێ یا لەسەر هەر دیاردە و وێنەیەکی کۆمەڵایەتی یا سیاسی بێت دەتوانرێت پشتی پێ ببەسترێت بەمەبستی گەیشتن بەئامانجەکان (خوداکەرەم، ٢٠٠٦: ١١٤)

بەڵام ئەگەر بـاس لە رێبـازی مێژوویی بکەین ئەوە ئەوەمـان بۆ دەســـەلمێنێت کە لە توێژینەوە کۆمەلایەکاندا بەکاردەهێنرێت وەك هەوڵێك بۆ گەیشتن بە بنەما ویاسا گشتیەکان لە رێگای توێژینەوەی روداوە رابردووەکانی مێژودا کە پەیوەستن بە کێشەی مرۆڤایەتییەوە. (الحسن، ١٩٧١: ٤٠٥)

٢- کۆمەڵگەی توێژینەوە:-

پێك دێت لە کۆمەڵە خەڵكێك یا کەســـانێك یا گروپێك کە توێژەر بەکاریان دێنێت لە توێژینەوەکەیدا ئەمەش ئاســـان نیە هەموو دانیشـــتوان وەربگرێت بۆیە پەنا دەباتە بەر هەندێکیان کە لە چوارچێوەی توێژینەوەکەدا بونیـان هەبێت، ئەمەش وادەکـات کە گروپێـك یـا نمونەیەك وەربگرێـت وەك ئەوەی گوزارشت کراوبێت لەو کۆمەڵگای کە توێژەر مەبەستێتی، بێگومان بە رێژەیی دەبێت، دەتوانرێت وەك رێچکەیەك بەکـاربهێنرێـت و ئـاوێتەی بکەین لەگەڵ لایەنی توێژینەوە بە هەموو بیرو بۆچون و را جیاوازەکانەوە.

٣- نمونەی توێژینەوە:-

نمونەکان لە توێژینەوەیەدا مەبەست دار بوو کە ئەندامانی کۆنگرەی سێیەمی (ی.ن.ك) بوو چونکە بابەتەکە وادەخوازێت بۆ تێگەیشـتنێکی زیاتر لە بارودۆخی (ی.ن.ك) وئایندەی ئەم پارتە سـیاسـیە کە

مێژوویەکی پر خوێناوی وخەباتێکی هەمیشەیی بووە لە کوردستانی عێراقدا، بۆیە رووبەرووی بەرێزان ئەندامانی کۆنگرە بوبنەوە و بەهەموو توێژینەکانەوە و بەجیاوازی رەگەز وتەمەن وئاستی خوێندن وپۆستەوە.

٤- بواری توێژینەوە:-

سەرجەم ئەو شارانەی گرتووە کە ئەندامانی کۆنگرەی لێیەوە هاتبوون واتا عێراق بەگشتی و کوردستان بە تایبەتی بەشار وقەزاو وناحیەو ئۆردگانەکانەوە، ژمارەی وەرگیراو (١٠٠٠) ئەندام بوو وەك لێکۆڵراوی توێژینەوەکە بەرێژەی جیاواز ئەمەش بواری مرۆیەکە دەگرێتەوە کە لەوە زیاتر بوو بەڵام ئەوەند فۆرمی ڕاپرسیمان بۆ گەڕایەوە. بواری کاتی لە ٢٠١٠/٦/١ واتا لە ساڵیادی دامەزراندنی (ی.ن.ك) وە دەستمان پێ کرد کە لە کاتی رۆژی بەستنی کۆنگرەی سێ یەمی (ی.ن.ك) تاوەکوو ٢٠١٠/٦/١٤ فۆرمەکانمان وەرگرتەوە و لە ٢٠١٢/١٠/١ کۆتاییمان بە نوسین و چاپی ئەم توێژینەوەیە هێنا.

٥- ئامرازی توێژینەوە:-

بەهۆی ئاستی جیاوازی نموونەی توێژینەوەکەمان کە ئەندامانی کۆنگرەی سێ یەمی (ی.ن.ك) بوون زۆر روونکردنەوەمان دەبەخشیە لێکۆڵراوان و هەندێکیان بەداخەوە فۆرمەکانیان دەبردە ماڵەوە وئێستاش لەماڵەوە لە چاوەروانی فۆرمەکەم کە هەرگیز ناگەڕێتەوە بۆیە توانیمان سوود لە چەند ئامرازێك وەربگرین بۆ شیکردنەوە زانیارییەکان بەمەبەستی گەیشتن بە ئامانجی زانستی بۆیە لەو ئامرازانە کە راستی توێژینەوەکە دەگەیەنێتە ئامانجێکی دیاریکراو توێژەر پەنا دەباتە بەر ڕێژەی ئاماری کۆمەڵایەتی مەیدانی ئەم توێژینەوەیە سوود بەخش بوو لەوانە

١- ڕێژەی سەدی = بەش % گشتی * ١٠٠
٢- ناوەندی ژمێرەیی = س=مج س ك % مج ك
٣- ڕێژەی ناوەند (الوسيط) و=ن٢-ن % ك *ل (الحسن والزيني، ١٩٨١: ٦٤)

٦-تەنگ وچەڵەمەی توێژینەوە:-

دیارە لەوانەیە ئەمە یەکەم جار بێت کە لە نێو کۆنگرەدا توێژینەوە ئەنجام بدرێت لەسەر گۆڕانکاری و نوێبوونەوە وچەند پرسیاری وباسی دیکەش، بۆیە لای هەندێك بەسەیرو سەمەرە تەماشامان دەکرا بە مەرجێك توێژەر پاڵێوراو نەبوو بۆ پڕوپاگەندەی هەڵبژاردن بۆ وەرگرتنی دەنگ کە لەکاتی لێدوانی هەندێك لە ئەندامانی کۆنگرە لە سەر گفتوگۆی ڕاپۆرتەکان دیار بووە زۆر لە فۆرمەکان نەگەڕایەوە بەهۆی زۆرەوە شەرم وترسی وئاستی خوێندن یا تەمەن یا گوێ نەدان بەو توێژینەوەیە. هەروەها سەرقاڵی هەندێك لە پاڵێوراوانی سەرکردایەتی و ئەنجومەنی ناوەند وای کردبوو فۆرمی ڕاپرسێکە لە بیر بکەن لە ماڵەوە یا ونبوونی

هەروەها کەمی کات ودواکەوتنی بڕیاری لیژنەی کۆنگرە بۆ هێنانە ژوورەوە فۆرمەکان بۆ نێو کۆنگرەو ئەمە و دەیان تەنگ وچەڵەمە کە هاتنە پێش توێژەر لەکاتی دابەشکردن وەرگرتنی فۆڕمەکاندا دەر ئەنجام زیاتر لە (٣٠٠) فۆرم پووچەڵ کرایەوە بەژمارەی نەهاتووەکانی فۆرمەکانیشەوە، بەڵام ئێمە ١٠٠٠ فۆرمان وەرگرت لە کۆی ١٣٠٠ فۆرم دا.

بەشی دووەم

باسی دووەم: سیما گشتییەکانی نمونەیی توێژینەوە

بۆ دەست کەوتنی زانیاری ڕاست ودروست لەسەر بابەتی توێژینەوەکە ونمونەکەی بەتاییەتی کۆمەڵە خەسڵەت وفاکتەری گشتی هەیە کە دەکرێت لەپێش زانیارییەکانی دیکە دا بنرێت لەچەند ئاستێکی کۆمەڵایەتی وسیاسی و ئابووری و کولتوریدا بەدەر دەکەون.ئەم جۆروشێوازە پرسیارانە زانیاری گرنگ دەبەخشێتە توێژەر وبابەتەکە وەك یارمەتی دەرێك وایە بۆ زانیاری زیاتر ودۆزینەوەی جۆر و ڕەگەز وتەمەنە جیاوازەکان وەردەگیرێت هەروەها دۆزینەوەی زانیاری لەسەر ئەو تاکانە کە دەبنە نمونەی توێژینەوەکە بێ ئەوەی ناو وەربگیرێت یا ئاماژە بە ناوەکەی بکرێت.

تەوەری زانیاری گشتی:

١-ڕەگــــەز:

خشتەی (١)

نمونەی توێژینەوەیە کە بەپێی ڕەگەز دیاری دەکات

ڕەگـــــــــەز	ژمـــــارە	ڕێــــژەی ســـەدی
نێـــــر	٨٣٢	٪٨٣,٢
مــــــێ	١٦٨	٪١٦,٨
کــــــۆ	١٠٠٠	%١٠٠

لەم خشتەیەدا کە ئاماژە بەرەگەزی توێژینەوەکە دەکات بۆمان دەرکەوت کە ڕێژەی نێر ٨٣,٢٪ ئەژمار دەکرێت بەرامبەر بەرەگەزی مێ کە ١٦,٨، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە تاوەکوو ئێستا ڕێژەی پیاوان لە ڕێکخستنەکاندا زیاترە لە ڕێژەی ژنان وکۆنگرەی سێیەمی (ی.ن.ك) ڕێژەیەکی بەرچاوی هەبوو لە بەراوردکردن بە کۆنگرەی یەکەم ودووەمدا جێگای باسکردنە کە ژنان توانیویانە وەك پێویست ڕۆڵی خۆیان ببینن لە ڕێکخستنەکاندا وبەردەوام شان بەشانی پیاوان کاریان کردوە وکاردەکەن لەسەرجەم بوارەکانی ژناندا، هەر بۆیە زۆر لە ئەندامانی سەرکردایەتی (ی.ن.ك) وئەنجومەنی ناوەند ژنان بەدەنگی خۆیان پۆستیان وەرگرت وئەمەش هەنگاوێکی یەکجار گرنگە لەم سەردەمەدا بێ گەڕانەوە بۆ ڕێژەی دانراو کە لە ٢٠٪ بۆ ژنان.

٢-تەمـــەن:

مرۆڤ بیروبۆچونەکانی بەرەو گۆڕان وگەشەسەندن دەڕوات بەپێی تەمەنی بۆیە تەمەن لە خەسڵەتە گرنگەکانە لە توێژینەوەکەدا، چونکە توێژینەوەکانی تەمەن کاریگەری تەواوی هەیە لە چۆنیەتی مامەڵەکردن وئاراستە کردن لە ڕووداوە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکاندا زۆر جار دەچێتە چوارچێوەی ململانێیەکانەوە.

خشتەی (٢) تەمەن دیاری دەکات

تەمەن	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
٢٢-٢٩	٣٠	٣٠
٣٠-٣٧	١٣٤	١٣,٤
٣٨-٤٥	٣١٤	٣١,٤

٤٦-٥٣	٢٨٢	٢٨,٢
٥٤-٦١	١٧٢	١٧,٢
٦٢-بۆسەرەوە	٦٨	٦,٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەدا بۆمان دەرکەوتووە کە بەرزترین ڕێژەی بەشـداربوو لە نێوان (٣٨-٤٥) بەڕێژەی (٣١,٤٪) کە ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە نوێبوونەوە ڕووی داوە لە ڕێکخسـتنەکاندا لە بەشـداربوانی گەنج زیاترن لەوانی دیکە، ڕێژەی دووەم کە بە پلەی دووەم دێت لە نێوان (٤٦-٥٣) بەڕێژەی ٢٨، ٢٪ کە باسـمان کردووە شـایانی باسـکردنە کەمترین ڕێژەی بەشـداربوو لە نێوان (٢٢-٢٩) سـاڵ بوو کە بەڕێژەی (٣٪) ئەمەش ئەوە ناگەیەنێت کە ڕێژەکەیان هەر ئەوەندە بووە چونکە لە خشتەی ژمارە یەکدا ئاماژەمان پێ کردووە کە تەنها (١٠٠٠) هەزار کەسـمان وەرگرتووە بۆ توێژینەوەکەمان، هەروەها ڕێژەی دووەمی لە نێوان (٦٢ ساڵی بۆ سەرەوە) کەس بوو کە بەڕێژەی (٦، ٨) بوو.

٣-ئاستی خوێندن:-

خشتەی (٣)

ئاستی خوێندنی نمونەیی توێژینەوەکە دەردەخات

ئاستی خوێندن	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
سەرەتایی	٤٢	٤,٢%
ناوەندی	١٣٢	١٣,٢%
ئامادەیی	٢٤٢	٢٤,٢%
پەیمانگا	٨٨	٨,٨%
کۆلێج	٣٣٠	٣٣%
ماستەر	٦٨	٦,٨%
دکتۆراە	٩٨	٩,٨%
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لێرەدا بۆمان دەرکەوت کە زۆربەی ئەندامانی کۆنگرەی (ی.ن.ك) خوێندەوارن وبەڕێژەی کۆلێج دێت کە ٣٣٪ دێت وپاشـان ئامادەیی بەڕێژەی ٢٤,٢٪ دێت وئەمەو ڕێژەی نەخوێنەوار بەدی نەکرا کەمترین ڕێژە سـەرەتایی بوو ٤,٢٪ دەهات وئەمەش نوێبوونەوە وگۆڕانکارییەکانی (ی.ن.ك) دەردەخات، ئەمەو ئاستی خوێندن ڕۆڵی تایبەتی خۆی دەبینێ لە پێشکەوتنی خاك ونیشتیماندا.

٤-باری کۆمەڵایەتی.

خشتەی (٤)

باری خێزانی نمونەی توێژینەوەکە دەردەخات

باری خێزانی	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
سەڵت	٨٠	٨,٠

خێزاندار	٩١٤	٩١,٤
تاك مردوو	٦	٦,٠
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـــتەیەدا بۆمـان دەردەکەوێـت کە زۆربەی ئەنـدامـانی کۆنگرەی ســـێیەمی (ی.ن.ك) خێزاندارن بەڕێژەی ٩١,٤٪ هەروەها ٨٠٪ سەڵتن واتا نەچونەتە نێو پرۆسەی هاوسەرگیرییەوە وتەنها ٦ کەس بەڕێژەی ٦٪ توشی جیابوونەوە بوونە یا تاك مردوون.

٥-شوێنی نیشتەجێبوون

خشتەی (٥)

شوێنی نیشتەجێبونی نمونەیی توێژینەوەکە دیاری دەکات

شوێنی نیشتەجێبون	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
شار	٧١٤	٧١,٤
قەزا	٢١٢	٢١ ،٢
ناحیە	٥٢	٥٢
گوند	٢٢	٢٢
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

زۆربەی ئەندامانی کۆنگرەی سێیەمی (ی.ن.ك) شارنشینن ولە شار دادەنیشن بەڕێژەی ٧١,٤٪ قەزاش بەڕێژەی دووەم دێت بەڕێژەی ٢١، ٢٪ ئەمەو ناحیە وگوند بەڕێژەی، ٤٧ % دێت، ئەمەش ئەوەمان بۆ دەردەخات کە ڕێکخســـتنەکانی (ی.ن.ك) وئەندامانی کۆنگرە لە دێهاتەکاندا نەماون بەکەمی بەدی دەکرێت.

٦-باری ئابووری:

خشتەی (٦)

باری ئابووری نمونەیی خشتەکە دیاری دەکات

باری ئابووری	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
باش	٢٦٨	٢٦,٨%
مام ناوەند	٦٨٠	٦٨%
خراپ	٥٢	٥,٢%
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا دەرکەوتووە کە زۆربەی ئەندامانی کۆنگرە باری ئابووریان مام ناوەندە بەڕێژەی ٦٨٪ وبەڕێژەی باشـــە ٢٦,٨٪ هاتووە وکەمترین ڕێژە کە خراپە ٥,٢٪ ئەمەش ئەوە ئەگەیەنێت کە شـــاراوێتی وئاشـــکرانەکردنی باری ئابووری لە کۆمەڵگاکەماندا بەدی دەکرێت وپێوەری تەواو نیە بۆ باری تاك وخێزان.

باسی دووەم

شیکردنەوەی زانیارییە سەرەکییەکانی نمونەیی توێژینەوەکە

خشتەی (٧)

تێروانینی نمونەیی توێژینەوە دەردەخات بۆ هەڵسەنگاندنی ئەندامان بۆ کۆنگرە

جۆری وەڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
باش	٣٢٠	٣٢%
مام ناوەند	٦٣٠	٦٣%
خراپ	٥٠	٥٠%
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـــتەیەدا بۆمان دەردەکەوێت کە هەڵســـەنگاندنی نمونەیی توێژینەوەکە لای ئەندامانی کۆنگرە ئاســـان نییە لە هەمان کاتدا بە گرانیشـــی نازانین، چونکە هەر یەکە و گوزارشـــت لە بیرو بۆچوونی خۆی دەکات لە کۆنگرەدا بەئازادییەکی تەواو بێ هیچ سانسۆرێك ودوور لە ترس ودڵەراوکێ ئەمە خـاڵێکی گرنگە و وەرچەرخـانێکی نوێیە لەم کۆنگرەیەدا بەدی دەکرا، بۆیە ڕێژەی ٣٢٪ پێیـان وابوو کە کۆنگرە بەباشـــی ئەنجام دەدرێت وپێیان باشـــە وبەرێژەی ٦٣٪ بە مام ناوەندی باســـیان لێوە دەکرد وتەنها بەرێژەی ٥٪ بەخراپی بـاســـی کۆنگرەیـان دەکرد وئەمەش زۆر ئـاســـاییە وئـازادی رادەربرین دەردەخات، بەڵام بەگشتی وبەرێژەیەکی یەکجار زۆر باش ٩٧٪ پێیان باشە و مامناوەندە.

خشتەی (٨)

بەڕێوەبردنی کارەکانی کۆنگرە دەردەخات

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٥٦٤	٥٦,٤
نەخێر	٤٣٦	٤٣,٦
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

ئەم خشـــتەیە بەرێوەچون وبەرێوەبردنی کارەکانی کۆنگرەی ســـێیەمی (ی.ن.ك) دەردەخات وتەواو کەری پرســـیاری پێشـــوو (٧) کە زۆربەی ئەندامانی کۆنگرە بە رێژەی (٥٦، ٤٪) ئیش و کارەکانیان بەباشـــی بەرێوەدەچوو، بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێت کە کەم وکورتی نەبێت، چونکە بەرێژەی (٤٣، ٦) پێیان وا بوو کە کارەکان بەباشـــی بەرێوە ناچێت وە لە ســـات و کاتی خۆیدا کۆبوونەوەکان ئەنجام نەدراوە.

خشتەی (٩)

ژمارەی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
باش	٢٢٦	٢٢,٦
مام ناوەند	٣٨٢	٣٨,٢
خراپ	٣٩٢	٣٩,٢

کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـــتەیەدا بۆمان دەرکەوت ئەم ڕێژەیە کارێکی باش نییە وژمارەی زۆری ئەندامان زۆر کات کێشـــەی دروســـت دەکرد وکە شـــێوازی دیاریکردنی ئەندامانی کۆنگرە پێداچوونەوەی دەوێ بە ڕێگـای هەڵبژاردنێکی پـاك ودوور لە تەکەتولات بەرێژەی ئەنـدامـانی کۆنگرە (٣٩، ٢٪) ڕێژەی بەشداربووی کۆنگرەیان پێ زۆرە ودەبێت کەم بکرێتەوە بە ڕێژەی (٣٨، ٢٪) لایان ئاساییە وبەرێژەی (٢٢، ٦٪) پێیان باشە ئەو ڕێژەیە.

خشتەی (١٠)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات سەبارەت بەگۆرانکاری ونوێبوونەی (ی.ن.ك)

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٢٢٨	٢٢,٨%
نەخێر	١٢٤	١٢,٤%
تارادەیەك	٦٤٨	٦٤,٨%
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

دیـارە تێروانینی ئەنـدامـانی کۆنگرە گرنگە بە گۆرانکـارییەکـان ونوێبوونەوەی (ی.ن.ك) لە کۆنگرەی ســـــێیەمدا وئەمەش لەم خشـــتەیەدا بەدی دەکرێت کە بەرێژەی ٢٢,٨٪ پێیان وایە کە گۆرانکـاری ڕوودەدات و بەرێژەی ٦٤,٨٪ تـا رادەیەك پێیـان وایە ئەمەش دەچێتە پـاڵی ئەوەی کە ڕوودەدات تەنها بەرێژەی ١٢,٤٪ پێیان وایە گۆرانگاری ڕوونادات لە نێو (ی.ن.ك) و ئەمە و لە دوای کۆنگرە دەردەکەوێت و ڕێژەکانیش وەك میتۆدێك.

خشتەی (١١)

بەستنی کۆنگرەی سێیەم دەردەخات لەم کات وساتەدا

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٦٨٢	٦٨,٢
نەخێر	٣١٨	٣١,٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا دەرکەوت کە زۆربەی ئەندامانی کۆنگرە پێیان باشـە وبەکات وسـاتێکی گونجاوی دەزانن کە بەســـتنی کۆنگرە ڕووی دا لە ٢٠١٠/٦/١ دا وبەرێژەی ٦٨,٢٪ پێیان باش بوو بەرێژەی ٣١,٨٪ پێیان باش نەبوو لە کاتی دامەزراندنی (ی.ن.ك) ئەنجام بدرێت ودەکرا بخرێتە مانگێکی ترەوە وەك نمونە باسیان لە مانگی ٩-١٠ دەکرد بەهزر و بیر و بۆچونەکان نوسین زۆر هەڵدەگرن بەڵام زۆر ئەندامان ئەم کات وساتەیان پێ باش بوو، هۆکارەکان زۆر بوون چ باشبێ یان خراپێ.

خشتەی (١٢)

دواخستنی کۆنگرە بۆ ١٠ ساڵ زیاتر دەردەخات لە ڕووی کێشە وگرفتەکانەوە لای ڕێکخستنەکان.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٩٥٢	٩٥,٢
نەخێر	٤٨	٤٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا دەرکەوتووە کە زۆربەی ئەندامانی کۆنگرە بەرێژەی ٩٥,٢٪ لەگەڵ ئەوەدان کە دواکەوتن ودواخسـتنی کۆنگرەی (ی.ن.ك) بۆ ١٠ سـاڵ کێشـە وگرفتی زۆری لێ دەبێتەوە وبووەتەوە وبەرێژەی ٨,٤٪ پێیان ئاساییە کە دواکەوتووە، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە لە ڕێکخستنەکانی (ی.ن.ك) بەردەوام لەگەڵ نوێبوونەوەو گۆڕاندان وپێیان باشـە گۆنگرە لە کات وسـاتی خۆیدا ئەنجام بدرێت وبەو بڕیارەی کە کۆنگرە دیاری دەکات بێ دواکەوتن ئەوەش دیاری کردنی ڕۆژ وسـاڵی بەسـتنی کۆنگرەی چوارەمە کە ماوەی (سێ) ساڵ جارێك دەبەسترێت.

خشتەی (١٣)

ناساندنی (ی.ن.ك) لەم کۆنگرەیەدا لای مێوانەکانی عێراق ودەرەوەی عێراق وهەرێمی کوردستان دەردەخات

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٨٠٨	٨٠,٨
نەخێر	١٩٢	١٩,٢
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا دەرکەوتووە کە بەرێژەی ٨٠، ٨ ئەندامانی کۆنگرە لەگەڵ ئەو ڕاسـتیەدان کە ناساندنی (ی.ن.ك) بۆ میوانەکان جێگای خۆشحاڵی بووە ومێوانی دەرەکی وناوخۆیی لەگەڵ سەرکەوتنی (ی.ن.ك) دان بۆ بەرەو پێشچوونی دیموکراسیەت لە عێراقدا بەرێژەی ١٩، ٢٪ زۆر لایان ئاسایی بووە و لەگەڵ ئەوەدا نین کە لە ڕێگەی کۆنگرەوە (ی.ن.ك) خۆی دەناسێنێتە بەرامبەر ودەکرێت لە کۆنگرەی چواردا بە شـێوازێکی ئەکادیمی ولە ڕێگای توێژینەوەی زانسـتیەوە باس لە کارو چالاکی وپرۆگرام وپەیوەندییەکان وئایندەی (ی.ن.ك) بکرێت.

خشتەی (١٤)

شارەزایی وهۆشیاری ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات لە پەیرەو پرۆگرامی (ی.ن.ك) وەك پارتێکی سۆسیال دیموکرات.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٩٠	٩٠
نەخێر	٩١٠	٩١
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا دەرکەوتووە کە تاوەکو ئێستا تێگەیشتنی باش بەدی ئەکرێت لە نێو ڕێکخستنەکاندا بۆ چەمك وبنەماکانی سـۆسـیال دیموکرات، بۆیە وەڵامی لێکۆڵراوان بەرێژەی یەکجار زۆر لەگەڵ ئەوەدان کە شـارەزایی و هۆشـیاری و تێگەیشـتن نییە بە ڕێژەی ٩١٪ ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات کە پێویسـتە توێژینەوەی زیاتر ئەنجام بدرێت لە سـەرەوە بۆ خوارەوە وە بەپێچەوانەوە، چونکە بە ڕێژەی ٩٪ شارەزایی و هۆشیاری هەیە.

خشتەی (١٥)

بیرو فەلسەفەی (ی.ن.ك) دیاری دەكات بۆ ڕێكخستنەكان

جۆری وڵام	ژمارە	ڕێژەی سەدی%
بەڵێ	١٩٢	١٩,٢
نەخێر	٨٠٨	٨٠,٨
كۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا دەركەوتووە كە ڕێكخستنەكان پێویستیان بە زانیاری زیاترە سەبارەت بە بیرو فەلسەفەی (ی.ن.ك) چونكە ڕێژەیەكی یەكجار زۆر بێ ئاگایە یا زانیاری تەواوی نیە، بۆیە بەڕێژەی ٨٠، ٨٪ وەڵامەكانیان نەخێرە واتا ڕێژە كەمە كە ١٩، ٢٪ ئاگادارن.

خشتەی (١٦)

ڕۆشنبیری و هۆشیاری ئەندامانی كۆنگرە دەردەخات لە خوێندنەوەیان بۆ سۆسیال دیموكرات

جۆری وڵام	ژمارە	ڕێژەی سەدی%
بەڵێ	٨٥٤	٨٥,٤
نەخێر	١٤٦	١٤,٦
كۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا جیاواز لە خشتەی ژمارە (١٤) بۆ شارەزایە ئەندامانی ڕێكخستن بۆ سۆسیال دیموكرات، كە ڕێژەی ٨٥، ٤٪ ڕۆشنبیری و هۆشیارییان دەردەخات لە خوێندنەوەیان بۆ ماناكانی سۆسیال دیموكرات ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت كە زۆر لە ئەندامان ئاگاداری ئەو چەمكەن وبەكاردەهێنرێت ومامەڵەی لەگەڵ دەكەن بەڵام زیاتر پێویستی بەشیكردنەوە هەیە، هەر بۆیە بە ڕێژەی ١٤، ٦٪ كەم هوشیاری وكەم ئەزمونی خۆیان دەردەبرن بۆ ماناكانی سۆسیال دیموكرات بۆیە بەشێوەیەكی ڕەها تەماشا ناكرێت بۆ تێگەیشتن وپێویستی بە ڕونكردنەوەی زیاتر هەیە لە میدیاكانەوە و لە ڕۆژنامەكانەوە و لە گۆڤارەكاندا.

خشتەی (١٧)

سوود لە پارتە سۆسیال دیموكراتەكانی ڕۆژئاوا دیاری دەكات بۆ ئەندامانی كۆنگرە.

جۆری وڵام	ژمارە	ڕێژەی سەدی%
بەڵێ	٣٨٠	٣٨
نەخێر	٥٩٦	٥٩,٦
هیچ	٣٤	٣٤
كۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا باس لە بیرو بۆچونی لێكۆڵراوان دەكات سەبارەت بەسود وەرگرتن لە پارتە سۆسیال دیموكراتەكانی كە بەڕێژەی ٣٨٪ هاتووە كە كەڵكیان وەرگرتبێت وبەڕێژەی ٥٩، ٦٪ بەكەمی سوودیان وەرگرتوە وبەڕێژەی ٣، ٤٪ هیچ كەڵكیان وەرنەگرتوە.

خشتەی (١٨)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات سەبارەت بە سیستەمی کۆنفیدرالی بۆ گەلی کورد.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٩٨٦	٩٨,٦
نەخێر	١٤	١٤
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـــتەیەدا ئەوە دەردەخـات کە بەزۆرینەی (بەڵێ) ئەنـدامـانی کۆنگرە بۆ تێروانینی ئەنـدامـان بۆ سـیسـتەمی کۆنفیدراڵی بۆ گەلی کورد بەچارەی دەزانن واتا پاش سـیسـتەمی فیدراڵیە و جیاوازە لەو سـیسـتەمەی کە ئێسـتا لە هەرێمی کوردسـتان پیادە دەکرێت بەرێژەی ٩٨، ٦٪ تەنها ١، ٤٪ بەنەخێر وڵامیان داوەتەوە.

خشتەی (١٩)

تیروانینی ئەندامان دیاری دەکات سەبارەت بە پلان وژێرخانی ئابوری بۆ سەقامگیری وئاسایش وچەسپاندنی ئاشتی لە هەرێم وعێراقدا

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٣٤	٣٤
نەخێر	٩٦٦	٩٦,٦
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

بەهۆی پلان و ناحەزانی کورد بەگشـتی و (ی.ن.ك) بەتایبەتی لەم خشـتەیەدا لێکۆڵراوان بەرێژەی ٩٦، ٦٪ نا ئارامی دەردەبرن لە هەرێمی کوردسـتان وژێرخانی ئابوری پێویسـتی بە پێداچونەوە هەیە وتەنها بەرێژەی ٣، ٤٪ لە گەڵ سـەقامگیری دا ئەوەش بێ گومان سـەقامگیری لە هەرێمی کوردسـتان، چونکە عێراق وبارودۆخەکەی و ناسـەقامگیری. تەقینەوەکان وباری ئابوری وکەمی متمانە لە نێوان نەتەوەکان و قەوارە سیاسیەکان وادەکات کە کاریگەری لە ژێرخانی ئابووری وناسەقامگیری دەکات لە کوردستان وعێراقدا.

خشتەی (٢٠)

کۆنگرەی سێیەم وداخوزییەکانی خەڵك دیاری دەکات لەم کۆنگرەیەدا.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
زۆر	٢٩٤	٢٩,٤
کەم	٦٩٦	٦٩,٦
هیچ	١٠	١٠
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

بەهۆی کۆڕانکارییە راسـتەوخۆکان وپێداویسـتیەکانی هاوڵاتیان لەم خشـتەیەدا ئەندامانی کۆنگرە پێیان وایە کە ئەم کۆنگرەیە بەکەمی داخوازییەکانی خەڵك جێ بەجێ دەکات رێژەکەش ٦٩، ٦٪، بەڵام ئەوە دەگەیەنێت کە رێژەیەکی دیکە لە ئـارادایە و پێیـان وایە بەڵێ زۆر لە داخوازییەکـانی خەڵك دێتە دی بەرێژەی ٢٩، ٤٪ بەشـێکی دیکە بە رەش بینیەوە دەروانــنە ئەم کۆنگرەیە وپێیان وایە بەهێچ شـێوەیەك

داخوازییەکانی ناخاتە بواری جێبەجێکردنەوە و ڕێژەکەش ١٪ واتا بیرو وبۆچونەکان زۆر جیاوازن وئەمەش مافێکی ئاسایی زۆر سروشتییە کە بۆچونەکان چۆن بن.

خشتەی (٢١)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دیاری دەکات سەبارەت بە بوار ڕەخساندن بە دەربرینی ڕاوبۆچون بە ئازادی.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٣٧٢	٣٧,٢
نەخێر	١٤٨	١٤,٨
تارادەیەك	٤٨٠	٤٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا تێروانینی نمونەیی توێژینەوەکە دیاری دەکات سەبارەت بە بوار ڕەخساندنی بیرو بۆچونەکان کە بەرێژەی ٣٧، ٣٪ بەبەلێ و تارادەیەك بۆچون دەدەن وزۆر بە ئازادی ودیموکراسیەتەوە راو بۆچونەکان دەردەبرن سانسۆر لەسەر هیچ شتێك نەبوو بەڵام بێ گومان بەرێژەی ١٤، ٨٪ وایان دەبینی واتا بە پێچەوانەوە ئەمەش تەنها ئەو کەسانە دەزانن کە ئەندامی کۆنگرە بوون وشایەت حاڵن لە گشت بۆچوونەکان.

خشتەی (٢٢)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات سەبارەت بە بەشداری ڕێژەی گەنجان.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٤٥٤	٤٥,٤
نەخێر	١١٢	١١,٢
تارادەیەك	٤٣٤	٤٣,٤
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا دەردەکەوێت کە ڕێژەی گەنجان بە بەرچاوی دیارە ٤٥، ٤٪ ڕێژەی یەکەم بەدەردەکەوێت کە زۆر جار هاوسەنگیەکی تەواوە بۆ بەڵێ، بۆیە ئەویش بەرێژەی ٤٣، ٤٪ ئەوانەی کە پێیان وایە بەشداری گەنجان کەمە بەرێژەی ١١، ٢٪ بۆیە بۆمان دەرکەوت کە گەنجان توێژی ئەکتیڤی کۆمەڵگان و بەبەرچاوی ڕێژەیان دەرکەوتووە.

خشتەی (٢٣)

تەرخان کردنی ڕێژەی ٢٠٪ بۆ ژنان دیاری دەکات

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٣٩٦	٣٩,٦
نەخێر	٢٦٦	٢٦,٦
تارادەیەك	٣٤٢	٣٤,٢
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا راو بۆچونەکان نزیك یەکبوون بەهۆی گرنگی پرسیارەکەوە کە دانانی رێژە بوو بۆ ژنان لەم کۆنگرەدا بەرێژەی ٢٠٪ بەراستی وەڵامەکان بەبەلێ رێژەی ٣٩، ٢٪ وەرگرتبوو کە گەشبینن بەو رێژەیە بۆ ژنان و تارادەیەك رێژەی دووەمی وەرگرتبوو بەرێژەی ٣٢، ٢٪ بەڵام هەندێك کە پێیان باش نەبوو جیاکردنەوەی ژن لە پیاو وبەپێچەوانەوە رێژەیان ٢٦، ٦٪ ئەمەش زۆر پێشان دا لە کۆنگرەدا کە ژنان زۆربەیان بۆچونیان ئەوە بوو کە ژنان ئەیانەوێ بەمافی خۆیان پۆست وەربگرن.

خشتەی (٢٤)

هاوتایی وەدادوەری کۆمەڵایەتی دەردەخات لەم کۆنگرەیەدا لە لایەن (ی.ن.ك) .

جۆری وڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
زۆر	١١٤	١١,٤
کەم	٨٠٨	٨٠,٨
هیچ	٧٨	٧٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـــتەیەدا دەرکەوتنی هاوتـایی وەدادوەری کۆمەڵایەتی دەردەخـات کە لێکۆڵراوان پێیـان وایە کە کۆنگرە ناتوانێت بەشێوەیەکی گونجاو ئەو دوروشمانە جێ بەجێ بکات بەهۆی کێشە وگرفتەکانەوە بۆیە بەرێژەی ٨٠، ٨٪ کە بەکەمی دەتوانێ جێ بەجێ بکات وبەرێژەی ١١، ٤ پێیان وابوو کە جێ بەجێ دەکات وبەرێژەی ٧، ٨٪ کە بەهێچ شێوەیەك جێ بەجێ ناکرێت.

خشتەی (٢٥)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات سەبارەت بە کۆنگرەی چوارەمی داهاتوو لە کاتی دیاریکراودا

جۆری وڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
باش	٩٦٢	٩٦,٢
خراپ	١٠	١٠
مام ناوەند	٢٨	٢٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

بەشـێوەیەکی یەکجار زۆر ئەندامانی کۆنگرەی سـێیەمی (ی.ن.ك) پێیان باشــە لە کات وســاتی دیاری کراودا کۆنگرە ببەسـترێت کە لە سـێ سـاڵ زیاتر تێ نەپەرێت بەرێژەی ٩٦، ٢٪ هەندێکیش بەرێژەی ٢، ٨٪ پێیان ئاســایی بووە بەڵام بەرێژەی ١٪ پێیان خراپ بووە بۆیە بەســتنی کۆنگرە لە کات وســاتی خۆیدا بەڵێن دانە بەجێبەجێکردنی بڕیارەکـان وپەیرەو کە لە کۆنگرەدا بڕیاری لەســـەر دراوە نەوەك بەحەز وئارەزوو یا هەر هۆکارێك دیکە بێت.

خشتەی (٢٦)
تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دیاری دەکات سەبارەت بە ئەگەرەکانی نەبەستنی کۆنگرە لە کات وساتی خۆیدا

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
شەرعیەتی ئەنجومەنی ناوەندی وسەرکردایەتی نەمێنن	٤٠٨	٤٠,٨
پلنیۆم ببەسترێت	٥٦٤	٥٦,٤
زۆر ئاساییە وەك خۆی بمنێت	٢٨	٢٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

ئەم خشتەیە تەواو کەری پرسیاری پێشووە بە بەستنی کۆنگرە ئەگەر هاتوو دوا بخرێت چ بکرێت باشە بەرێژەی ٥٦، ٤٪ پێیان وایە پلنییۆم ببەسترێت هەروەها بەرێژەی ٤٠، ٨٪ پێیان وایە شەرعیەتی ئەنجومەنی ناوەندی وسەرکردایەتی سیاسی نەمێنێت، بەرێژەی ٢، ٨٪ پێیان ئاساییە کە وەك خۆی بمێنێتەوە تا ئەنجام دان وبەستنی کۆنگرەی چوارەم.

خشتەی (٢٧)
چۆنیەتی چارەسەرکردنی دەستەگەرایتی دیاری دەکات لە لایەن کۆنگرەی سێیەمی (ی.ن.ك) .

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٤٢	٤٢
نەخێر	٥٣٠	٥٣
تارادەیەك	٤٢٨	٤٢,٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا ئەوە دەردەکەوێت کە درێژخایەنی نەبەستنی کۆنگرە شاڵاوێکی دەستەگەرایەتی لەگەڵ خۆیدا پەیدا کردووە و بەئاسانی چارەسەر ناکرێت پێویستی بە کات و گۆرانکاری هەیە، بۆیە بەرێژەیەکی زۆر ٥٣٪ پێیان وایە کۆنگرە چارەسەری ئەو کێشەیە ناکات و بەرێژەی ٤٢، ٨ تا رادەیەك پێیان وایە کاتێکی زۆر باشە بۆ چارەسەرکردنی دەستەگەرایەتی بەرێژەی ٤، ٢٪ بەدڵێکی فراوانەوە وبەوپەری خۆشییەوە دەڵێن بەڵی چارەسەری دەکات.

خشتەی (٢٨)
تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات سەبارەت بە داخوازییەکانی هاوڵاتیان.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
باش	٢٧٠	٢٧
خراپ	٦٢	٦٢
مام ناوەند	٦٧٨	٦٧,٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخات سەبارەت بە داخوازییەکان و داواکارییەکانیان کە بەرێژەی ٢٧٪ پێیان باشە و کۆنگرە جێ بەجێ دەکات و بەرێژەی ٦٧، ٨٪ بەشێوازێکی مامناوەندی

وئاسـايي ئەو داواكاريانە دەچێتە بواری جێبەجێکردنەوە، بەڵام بە ڕێژەی ٦، ٢٪ پێیان وا نییە کە جێبەجێ بکرێت و بچێتە بواری بەدیهێنانی ئاواتەکانی خەڵك.

خشتەی (٣٩)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە سەبارەت بە ئەکتیڤکردن ونوێبوونەوەی (ی.ن.ك) .

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
هوشیارکردنەوەی کادران لە هەموو بوارەکاندا	٥٠٨	٥٠,٨
کردنەوەی خولی کادران بۆ هەموو ڕێکخستنەکان	٢٥٨	٢٥,٨
تێکەڵ بون لەگەڵ دونیای مۆدێرنەدا	٢٣٦	٢٣,٦
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا ئەکتیڤکردنی (ی.ن.ك) دەردەخات کە بۆچوونەکان زۆر لەوە زیاتری هەڵدەگرت بۆیە بەڕێژەی ٥٠، ٨٪ پێیان وابوو کە هوشـیارکردنەوەی کادران لە هەموو بوارەکاندا چ سـیاسـی بێت یا کۆمەڵایەتی.هتد، هەروەها بەڕێژەی ٢٥,٨٪ پێیان وایە کە کردنەوەی خولی کـادران چارەسـەرە بۆ ئەکتیڤکردنی (ی.ن.ك) و نوێبوونەوەی، هەروەها بەڕێژەی ٢٣، ٦٪ پێیان وایە کە تێکەڵ بوون لەگەڵ دونیای مۆدێرنەدا چارەسەرە بۆ نوێبوونەوە.

خشتەی (٣٠)

سەردەمی جیهانگیری وپەیوەندییەکانی (ی.ن.ك) لە نواخۆ ودەرەوە.

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەهێزکردنی پەیوەندییەکان	٥٣٠	٥٣
توندوتۆڵکردنی پەیوەندییە ئابووری، ودبلۆماسیەکان	٤٧٠	٤٧
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا باس لە سـەردەمی جیهانگیری وپەیوەندییەکان دەکرێت کە بە هێزکردنی پەیوەندییەکانی (ی.ن.ك) لەگەڵ هێزە سیاسییەکانی ناوخۆیی هەرێم و عێراق بە ڕێژەی ٥٣٪ دێت و هەروەها پێویستی بە توندوتۆڵکردنی پەیوەندییە ئابووری و دبلۆماسییەکان بەڕێژەی ٤٧٪ بۆ ئەوەی زیاتر ئەو پەیوەندییانە پتەو بکرێتەوە لەم سەردەمەدا کە زۆر گرنگە.

خشتەی (٣١)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە سەبارەت بە پیادەکردنی دیموکراسیەت و کۆمەڵی مەدەنی دیاری دەکات

جۆری وڵام	ژمارە	%ڕێژەی سەدی
بەڵێ	٢٧٦	٢٧,٦
نەخێر	١١٢	١١,٢
تارادەیەك	٦١٢	٦١,٢
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

پیادەکردنی دیموکراسـیەت وئازادی و کۆمەڵی مەدەنی تەنها دروشـم نین بەڵکو چوونەتە بواری پراکتیزە کردن وبەدی هاتنی ئاواتی خەڵك، بۆیە ئەندامانی کۆنگرە بەبەڵێ وتارادەیەك کە ڕێژەیان ٨٨،

٨ کە پێیان وایە لەو بوارەدا و کۆنگرەی سێیەم باشترین بەڵگەیە بۆ ئەو دیموکراسیە، هەروەها بەرێژەی ١١، ٢٪ پێیان وانیە ئەو دیموکراسیە جێ بە جێ بکرێت ولەوانەیە وانەبێت، ئەوەیە دیموکراسیەت کە دەربرینی راو بۆچوون زۆر ئاساییە هەر چۆنێك بێت.

خشتەی (٣٢)
راو بۆچوونی ئەندامانی کۆنگرە دەردەخاتسەبارەت بە پتەوکردن وگەرانەوەی متمانە لای خەڵك.

جۆری وەڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
پشتبەستن بەچاکسازی ونەهێشتنی گەندەڵی	٤٦٤	٤٦,٤
دانانی کەسی شیاو بۆ شوێنی شیاو	٣٢٨	٣٢,٨
بایەخدان بە هەموو توێژەکان بێ جیاوازی	٢٠٨	٢٠,٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا ئاماژە بە متمانە وگەرانەوەی دەکات کە بەرێژەی ٤٦، ٤٪ پێیان وایە بەپشت بەستن بەچاکسازی ونەهێشتنی گەندەڵی دەدات بەرێژەی ٣٢، ٨٪ پێیان وایە کەسی شیاو بۆ شوێنی شیاو دابنرێت، هەروەها بەرێژەی ٢٠، ٨٪ پێیان وایە بایەخدان بە هەموو توێژەکان بێ جیاوازی زۆر گرنگە.

خشتەی (٣٣)
تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە سەبارەت بە وتووێژی تێروتەسەل لە نێو کۆمیتەکاندا بۆ راپۆرتەکان کە ژمارەیان (١٧) راپۆرت بوو.

جۆری وەڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
بەڵێ	٣٢٦	٣٢,٦
نەخێر	١٦٦	١٦,٦
تارادەیەك	٥٠٨	٥٠,٨
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا باس لە وتووێژی تێروتەسەل دەکات سەبارەت بەراپۆرتی کۆمیتەکان کە پێك هاتبوو لە (١٧) کۆمیتە (لیژنە) بەرێژەی ٣٢، ٦٪ بەوەڵامی بەڵێ وپێیان وایە گفتوگۆی باش دەکرێت وبەرێژەی ٥٠، ٨٪ بەرێژەی تارادەیەك دێت و بەرێژەی ١٦، ٦ پێیان وانییە کە راپۆرتەکان مافی خۆیان پێ درابێت لەو وتووێژەدا کە لەوە زیاتری هەڵدەگرت بەهۆی گرنگی ناوەرۆکی راپۆرتەکانەوە.

خشتەی (٣٤)
تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە سەبارەت بەگفتوگۆکان لە رووی زانستی وهزرییەوە

جۆری وەڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
زۆر	٢٤٢	٢٤,٢
کەم	٧٣٦	٧٣,٦
هیچ	٢٢	٢٢
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا ئەندامانی کۆنگرە پێیان وایە گفتوگۆی زانسـتی وئەکادیمی کەم بووە وبەرێژەی ٧٣، ٦٪ ئەمەش پێویستی بە لێکدانەوە و چارەسەرکردن هەیە چونکە زۆر لە راپۆرتەکە دیاری دەکرا بۆ گفتوگۆ کردن بەداخەوە بەرێزێك باسـی کێشـەیەك و بابەتێکی دیکەی دەکرد کە دوور بوو لە ناوەرۆکی راپۆرتەکە، هەروەها بەرێژەی ٢٤، ٢٪ پێیان وا بوو کە بەڵێ گفتوگۆی زانسـتی تێدا بوو، وە بەرێژەی ٢، ٢٪ بەهیچ شێوەیەك بەدییان نەکردوە.

خشتەی (٣٥)

کارەکانی مەکتەبی هەڵبژاردن دیاری دەکات لەسەر ئاستی کوردستان عێراقدا.

جۆری وەڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
بەڵێ	٧٩٠	٧٩
نەخێر	٦٨	٦٨
تارادەیەك	١٤٢	١٤٢
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا پێویسـتی بوونی مەکتەبی هەڵبژاردن دەردەخات کە بەرێژەی ٧٩٪ لە لێکۆڵراوان پێیان باشە کە ئەم ناوەندە ئوفیسی تایبەتی خۆی هەبێت وکاری باشی بۆ ئەنجام بدرێت راپەراندنی کارەکانی ئەو مەکتەبە زۆر گرنگە بۆ هەموو هەڵبژاردنەکان وبەرێژەی ١٤، ٢٪ تا رادەیەك پێیان باشـە کە هەبێت وبەرێژەی ٦، ٨٪ بوونی ئەو مەکتەبە رەتدەکەنەوە بۆیە دەبێت ئەوە لە چاو بگرین کە ٩٣، ٢ پێیان باشە.

خشتەی (٣٦)

کارەکانی کۆمیتەکانی دەرەوەی وڵات دیاری دەکات بۆ کۆنفرانسی تایبەتی بە خۆیان.

جۆری وەڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
باش	٦٦٠	٦٦
خراپ	٣٤٠	٣٤
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـتەیەدا کاروچالاکی کۆمیتەکانی دەرەوەی وڵات دیاری دەکات وپێویسـتی بە کۆنفرانسـی تایبەت بەخۆیان دەستنیشـان دەکات وبەرێژەی ٦٦٪ پێیان باشـە ئەو کۆنفرانسـە ببەسترێت وتایبەتمەندی خۆیان هەبێت لە چوارچێوەی رێکخسـتنەکانی (ی.ن.ك) وپەیوەسـت بن بە پەیرەو وپرۆگرامەوە هەروەها بەرێژەی ٣٤٪ پێیان باش نییە.

خشتەی (٣٧)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە سەبارەت بە ناوچە دابرێنراوەکان وبەخشینی تایبەتمەندی بۆیان بۆ وەرگرتنەوە مافەکانیان.

جۆری وەڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
بەڵێ	٩٣٦	٩٣,٦
نەخێر	٣٠	٣٠

تارادەیەك	٣٤	٣٤
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشـــتەیەدا بەرێژەیەکی یەکجار زۆر لەگەڵ تایبەتمەندی ناوچە دابڕێنراوەکانن کە دەگاتە ٩٣، ٦ پێیان باشـــە کە کاری جدی بکرێت بۆ گەڕانەوەی مافەکانیان وهەموو لایەك بەرپرســـیارە لە کەم وکورییەکانی ناوچەکە وشـــاڵاوی تەعریب بەردەوامە وگرنگە کات و بووجە وکاری باش بکرێت وهەموو لایەك بەدڵسۆزییەوە بروانینە ئەو شوێنانەی کە ئەمڕۆ سنورە لەگەڵ ناوچە عەرەب نشینەکان وناکرێت پشـت گوێ بخرێت. بەرێژەی ٣، ٤٪ تا رادەیەك پێیان باشـــە وبەرێژەی ٣٪ پێیان باشـــە کە کاریان بۆ نەکرێت.

خشتەی (٣٨)

تێروانینی ئەندامانی کۆنگرە سەبارەت بەبایەخدان بە وەرزش ولایەنەکانی دیکە لەم کۆنگرەدا وەك (خاوەن پێداویستیە تایبەتەکان) هتد.

جۆری وڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
بەڵێ	٩٨	٩٨
نەخێر	٥٥٠	٥٥
تارادەیەك	٣٥٢	٣٥,٢
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم کۆنگرەیەدا زۆر بەداخەوە هەندێك لایەن فەرامۆش کرابوو لەوانەیە وەرزش لەم خشـــتەیەدا کە بەرێژەیەکی زۆر دەڵێن بـایەخ بەوەرزش نەدراوە بەرێژەی ٥٥٪ ئەمەش لێکدانەوە و گفتوگۆی زۆر هەڵدەگرێت بەڵام بەرێژەی ٣٥، ٢٪ دەڵێن تـارادەیەك وبەرێژەی ٩، ٨٪ پێیان وایە کە بـایەخ دراوە، ئەمەو راستیەکان لەهیچ کات وساتێکدا، چەقبەستوو نابێت و بۆ خۆیان دەدوێن.

خشتەی (٣٩)

بایەخ دان بەبوارەکانی کۆمەڵایەتی.ئابینی ئابوری، لەلایەن کۆنگرەی سێیەمی (ی.ن.ك) دیاری بکات.

جۆری وڵام	ژمارە	%رێژەی سەدی
بەڵێ	٣٥٠	٣٥
نەخێر	١٥٠	١٥
تارادەیەك	٥٠٨	٥٠
کۆ	١٠٠٠	١٠٠

لەم خشتەیەدا ئەوە دەردەخات کە ئایە کۆنگرەی سێیەم بایەخی پێویستی داوە بەلایەنی کۆمەڵایەتی، ئایینی، ئابوری، ســیاســی لە وڵامدا بەرێژەی ٣٥، ٢٪ پێیان وایە کە بایەخ دراوە وبەرێژەی ٥٠، ٨٪ پێیان وایە تارادەیەك بایەخ دراوە بەڵام بەرێژەی ١٥٪ پێیان وایە کە بایەخ نەدراوە.

ئـــــەنجـــــــــــــام

بیرۆکەی سۆسیال دیموکرات وەك ئەلتەرناتیڤ بۆ ئەو بار وسیستەمە هاتە مەیدان ئەلتەر ناتیڤێك بۆ قۆرخ نەکردنی دەسەڵات و ئابوری وڵات، بەڵکو بۆ ئەوە دروست بوو کە هەموو هاوڵاتیان خەڵکی هەموو جیهان سود وقازانج وبەرژەوەندییەکان لەو پارتەدا بەدی بێت بۆمان روونبووەیەوە کە سۆسیال دیموکراتەکان هەمیشە خەباتیان کردووە ودەیکەن لەپێناو... پەیوەندییە کۆمەڵایەتیەکان کە لە ئەنجام دا کۆمەڵگەی پێشکەوتووی لێ دروست دەبێت خزمەت بەسەرجەم هاوڵاتیان دەگەیەنێت وکەسی شیاو بۆ شوێنی گونجاو بەپێی پسپۆری و دوور لە هەموو تەکەتولی ناوچەگەرایەتی وخێڵەکی کە ئەمەش دەبێتە بنەمایەکی زیندوو بۆ پەیرەو وپرۆگرامی (ی.ن.ك) لادان لەم کارەدا دەچێتە چوارچێوەی قۆرخکردن و داگیرکردنی پۆست و لەکۆتایدا (ی.ن.ك) وەك پارتێکی سۆسیال دیموکرات باجێکی سەختی دەدات.بۆیە هەوڵدانی یەکێتی بۆ خزمەتکردنی خەلضکە لە چوارچێوەی نیشتمان پەروەریدا.

پیـشنیـــــارەکــــــــــان:

١-تێگەیشتن لە هزرو ئایدۆلۆژیای (ی.ن.ك) وەك رێکخراوێکی سۆسیال دیموکرات.ئەمەش دەبێت شۆڕبینەوە نێو سەرجەم کادیراندا وئاشنا بکرێن بەو بنەمایانەی کە لەم توێژینەوەجا ئاماژەی پێ کراوە، سەبارەت بەم ئاراستە هزریە کە زۆربەی لایەنەکان دەگرێتەوە چ سیاسی بێت یا کۆمەڵایەتی یا ئابوری، زیاتر لێکدانەوەی بۆ بکرێت بۆ کۆنگرەی چوارەم کە دەبێ هیچ نەبێت چوار ساڵ جارێك بێت ولەوە زیاترپێ نەچێت و زوو بەزوویی کێشەکان چارەسەر بکرێت و ڕاوێژ لەگەڵ لیژنەکاندا بکرێت وئەو (١٧) لیژنەیەی کە لە کۆنگرەدا بوونیان هەبوو مانگانە یا سێ مانگ جارێك بە مەیدانی سەردانی شوێنەکان بکەن گوێ لەو کادیرانە بگرن کە کێشەو گرفتیان هەبوو لە کۆنگرەدا...

٢-تیکۆشان بۆ گەڕانەوەی شکۆمەندی (ی.ن.ك) لە نێوخۆیی ودەرەکی دا، ئەمەش بە دوورکەوتنەوە دەبێ لە بەرژەوەندی تایبەتی ودوور کەوتنەوە لە باڵ باڵاکی لە نێو ریزەکانی

(ی.ن.ك) كە زۆر جار دەگاتە ململانێی سەخت لە نێوان سەركردایەتی وخوارەوە كە دەرئەنجامەكەی بەزەرەری (ی.ن.ك) دا دەبێت

٣-بەستنی كۆنگرەی چوارەم بێ دواكەوتن و ملكەچ بوون بۆ بڕیارەكانی كۆنگرەی سێ یەم.

٤-بایەخدانی زیاتر و جدی بەناوچەكوردستانییەكان و دیاریكردنی نەخشەیەكی تۆكمە بۆئەو مەبەستە، چونكە هەمیشە و بەردەوام جێی ململانێ و كێشەی تایبەتی كوردە و حكومەتە یەك لە دوایەكەكانی دونیا و عێراق بۆ مەبەستی بەرژەوەندی خۆیان ڕویان تێ كردووە و خەڵكەكەی باجی گران دەدەن و قوربانییەكان بەردەوامن....

ســـــەرچـــاوەكـــــــان

سەرچاوە كوردييەكان:

١. ئەحمەد سەعيد: چەمك و مێژووی سەرهەڵدانی سۆسيال ديموكرات، گۆڤاری ئايديا، ژمارە (٢٥)، سلێمانی، ٢٠١١.
٢. ئەحمەد مێرگەسوری: ڕێكخراوی سۆسيال ئەنتەر ناسيۆنال، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (٤٣) سلێمانی، ٢٠٠٧.
٣. ئەمير خودا كەرەم: ڕەهەندە كۆمەڵايەتی و ئێتنيكييەكانی فيدراليزمی هەرێمی كوردستان، چ١، چاپخانەی ياد، سلێمانی، 2006.
٤. بەختيار جەبار شاوەيس، ڕێبازی نوێ، ژمارە (٢٢)، سلێمانی، ٢٠٠٧.
٥. پرۆگرام وپەيڕەوی ناوخۆيی يەكێتی نشتيمانی كوردستان پەسەندكراوی دووەمين كۆنگرەی گشتی سلێمانی، ٢٠٠٩.
٦. حەمە چاوشين: چەند زانيارييەك لەسەر سۆسيال ديموكراتی نێودەولەتی، چاپخانەی ڕوون، سلێمانی، ٢٠٠٥.
٧. دلێر ئەحمەد: بيری سۆسيال ديموكراتيزم گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (٤٤)، سلێمانی، ٢٠٠٨.
٨. زەردەشت محەمەد، ديموكراسی كۆمەڵايەتی وسۆسيال ديموكراتی ئايديا، دەزگای واڵا، ژمارە (٢٥)، سلێمانی، ٢٠٠٧.
٩. شاسوار كەمال مەحمود، ئايديا، ژمارە ٢٥١، سلێمانی، ٢٠١٠.
١٠. فەريدون غەريب:سۆسيال ديموكرات وپرۆسەی بيناكردنەوەی كۆمەڵگا، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (٤٣)، سلێمانی، ٢٠٠٧.

دووەم: سەرچاوە عەرەبييەكان:

١١. احسان محمد الحسن، و د.عبدالحسين الزينی، الاحصاء الاجتماعی، مطبعه جامعه الموصل، ١٩٨١.
١٢. عبدالباسط محمد الحسن، البحث الاجتماعی، جامعه الازهر، ط٣، مكتبه الانجلو المصريه، القاهره، ١٩٧١.
١٣. معن خليل عمر:الموضوعيه والتحليل فی البحث الاجتماعی، ط١، دار الافاق الجديده، بيروت، ١٩٩٣.

1545-1566	**دروستەی ئارگۆمێنتی پریدکاتی(بوون، هەبوون) لە زمانی کوردییدا** م. سیروان سمین احمد زانکۆی کەرکوک کۆلێژی پەروەردە بۆ زانستە مرۆڤایەتییەکان	1245
1567-1608	**ڕۆلێ ژنێ د جڤاك و ئەدەبیاتێدا ڕۆمانا رەڤین ژ خولەکێن زەر** هلبين محمد حسين وارين دلشاد صالح ئشكا زمانێ كوردى، كۆليذا ئەروەردا بنيات، زانكۆيا دهوكێ	1207
1609-1632	**واتای چەمکی (نیشتیمان) لەدیدی (مەولانای ڕۆمی) و (مەحوی) لێکۆڵینەوەیەکی بەراوردکارییە** م. عزالدين صابر محمد زانكۆی كەركوک /كۆلێژی پەروەردە/بەشی زمانی كوردی	1161

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 – 1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

871	**The nature of social problems in local radio - Analytical study - ALQETHARA Tikrit FM, Street Pulse Program** Researcher: Suhaib Mahidi Saleh Professor: Yassin Taha Moussa University of Tikrit College of Arts	1401-1420
	The Language Subjects	
1146	**A Critical Discourse Analysis of Empowering Women in Arabic literature (Nawal El-Saddawi's The Innocence of the Devil as a Sample)** Asst. Lect. Abeer Khalaf Hussein)Ministry of Education – Directorate of Nineveh(Asst. Prof. Dr. Wafa' Mudhafar Ali (Dept. of English/College of Arts – University of Mosul)	1423-1448
1075	**Elif Shafak's The Bastard of Istanbul: A Feminist Approach** Lec: Mahmood Rakan Ahmed University of Mosul - College of Education for Humanities - Department of English	1449-1466
1064	**Ellipsis of Subject and Predicate in English and Arabic A Contrastive Study** Lecturer: Lamees Muhiddeen Tawfeeq Department of English / College of Basic Education University of Mosul	1467-1482
1205	**L'image de la société de la pandémie dans "La Peste " de Camus** Professeur adjoint: Ahmed Abd Abbas Al-Jubouri Université de Babylone - Collège des Arts	1483-1504
1204	**ثرِؤسيَسا بةرِاوردكرن و جوداكرنا جووت ثةيظ و ناظيَن ليَكدايى ييَن طونديَن طؤظةرا بةهدينى** م. ديمن عبدالله عمر م. دلمان قطاس طاهر ثشكا زمانىَ كوردى، كؤليذا ثةروةردا بنيات، زانكؤيا دهوكىَ	1505-1544

The Educational and social Sciences Subjects

1186	**Environment Analysis in Curriculum Design** Instructor. Afrah Adil Mahmood English Department/ College of Education/ Samarra University	1219-1236
852	**Academic achievement and its relationship to university integration Among students of the College of Education at the University of Kirkuk** Researcher: Aryan Abdullah Mohammed University of Kirkuk / College of Education for Human Sciences / Department of Educational and Psychological Sciences	1237-1266
849	**Academic delay and its relationship to the cognitive beliefs of university students** Assistant Professor Dr. Wafa Kanaan Khader Tikrit University/College of Education for Human Sciences	1267-1292
1173	**Cognitive balance and its relationship to personal intelligence among Tikrit University students** NS. Dr. Resalla Abdullah Khalaf's Samarra University _ College of Education	1293-1318
1162	**Vital kinetic variables and their impact on increasing the range of motion for shoulder joint patients** Assistant teacher Alaa Abdullah Mohsen	1319-1342
1140	**The impact of democratic socialism on the ideology of the Patriotic Union of Kurdistan (Third Conference as Examples)** Dr. Amir Khodakaram Muhammad Ali University of Sulaymaniyah - College of Humanities - Department of Sociology	1343-1372
1308	**The impact of the Corona pandemic on transport contracts** Khaldoon Mohammed Jero Mohammed Al-hamdany Al Salam University College	1373-1400

1181	**The structure of time and space in Islamic ceramics** Dr. Waad Muhammad Hassoni Al-Obaidi General Directorate of Education in Babylon / Department of Education of the Hashemite	979-1012
1145	**Hellenistic Dolls from the Iraqi Museum Art Study** Lect. Muhammad Yousif Muhammad Al-Jubouri University of Samarra College of Arts	1013-1038
937	**Qatar's policy toward the Islamic Resistance Movement, Hamas, 2006-2007 A study of events and situations** Faisal Ibrahim Muhammad Ali Hajj Abbas General Directorate of Education in Nineveh	1039-1068
1164	**The nature of the course of relations between Egypt and Iran in the shadow of the Egyptian revolutionary movement 2011-2013 (A Historical study)** Asst. Prof. Dr. Mohmad Salem Ahmed Al kawaz College of Basic Education / University of Mosul	1069-1108
1209	**Hungarian manpower in Turkey between 1923-1938 A.D** Assist. Prof. Dr. Ahmed Mahmood Alaw Al-Samarraie Researcher: Haifa Farouk Karim Al-Bayati University Of Samarra / College of Education	1109-1124
1263	**Efficiency of health services in Mahmoudiya city in 2016** Assistant Professor Dr. Fouad Jiyad Matar Al-Janabi Assistant Professor Dr. Suhaila Negm Abd Al- Ibrahimi College of Arts / University of Baghdad	1125-1144
1304	**Selected Models of Hanging Mosques** Dr. Ghassan Ali Mustafa Samarra University - Faculty of Arts - Department of Archeology	1145-1180
1273	**Historically, the Jews of Iraq** Researcher: Sadiq Mohi Alwan Iraqi Ministry of Education - Salah al-Din Education Directorate	1181-1216

1016	**Spatial variation of water filling factor in Baghdad governorate for the year 2019** A.P.Dr. May thamer rajab Dr. Thekra Adel Mahmood Diyala University / College of Education for Human Sciences / Geography Department	791-810
1018	**Geographical analysis of the frequency, severity and sustainability of droughts in Iraq** Assistant teacher. Sarah Ahmed Khalaf Assistant teacher. Ammar Abdullah Assistant teacher. Raad sahei Ministry of Education	811-834
1248	**Spatial analysis of the production and transportation of bottled drinking water in the city of Samarra for the year 2020** Teacher (Lect.) Omar Mohamed Saleh Ahmed Samarra University / College of Education / Department of Geography	835-856
1220	**Anglo-Burmese Wars 1824-1885** Dr. Bakr Abdul Majeed Muhammad University of Samarra- college of Literature	857-898
1215	**The Kuwaiti constitution and its obstacles 1962-1999 , a historical study** Dr. Hussein Abdul Hussein Abbas Al-Zuhairi Imam Al-Kadhim A.S. University College of Sciences / Dhi Qar Departments	899-924
1070	**The Scientific Journeys from Andalus to Iraq and Egypt through the book of Jathwa al-Muqtabas by Al-Hameedi (D.488 AH./1095 AD.)** Instructor / Muhanad Radhi hasan Al-khuzaie Imam al-Kadhum College	925-948
1175	**French Ambassador Ernest Constans and its political and economic role in the Ottoman Empire 1898-1909** Dr. Emad Hamad Saleh Abdul Halim Jubouri Teacher: Kirkuk Education Directorate	949-978

1233	**fatwa in the hadith of the Prophet: "Whoever greeted me, may Allah restore my soul" For Sheikh Mohammed bin Hassan bin Ahmed Al-Kawakibi (T.: 1096 AH) - study and investigation** Dr. Yahya Abdul Salam Yahya al-Mashhadani Teaching at the General Directorate of Education in Anbar Governorate	627-650
1137	**The Quranic Reading of Lady Hafsa Explanatory Study** Basma Muhammed Abbas Department of Religious Education and Islamic Studies	651-676
673	**General formulas and their specification in verses and hadiths of worship - selected models** Researcher: Jaffar taleb hussain Imam Al-Kadhim College of Islamic Sciences University	677-698
1177	**The treatment of Prophet Mohammed peace be upon him to AlNadheer Clan and the responses against the Instigations** Dr. Maha Salih Mutar AlNu'aimi Mosul University/ College of Islamic Sciences Department of Islamic Ideology and Thought	699-718
	The History and Geography Subjects	
1182	**The effect of change indicators in the amounts of rainfall on the water supply of Lake Hamrin in Diyala Governorate - Iraq- for the period 1990-2019** Assistant Professor Dr. Azhar Salman Hadi Assistant Professor Dr.Rashid Saadoun Mohammed Diyala University, College of Education for Human Sciences, Geography Department	721-736
1032	**The Chinese strategy in the African continent interests and implications** Associate Professor: Ibrahim Abdelatif Abdelmutalab Khojali University of Kassala / Faculty of Education	737-762
1262	**Red Sea and Two Seas Channel Study in Changes and Updates** Dr. Hind Fakhri Saeed Iraq / University of Mosul / College of Basic Education	763-790

Al Sharia Subjects

1238	**Rulings on praying in an orbiting spacecraft** Assistant Professor Dr. Jonaid shreef abed AL-Samarrai University of Samarra / College of Islamic Sciences/ Sharia Department Bilal Muhammad Abbas AL-Issawi University of Samarra / College of Islamic Sciences / Dawah and Thought	459-496
663	**TafseerI bin Abd al-Hadi Almaqdesi of Alsarm Almanki fe Alred a'la alsabki's book** Researcher: Bushra Majeed Hasan Aliraqia University/ College of Media	497-516
1251	**The online betray, its impacts and reasons** Assistant Professor Dr. Hatem Hazal Abdel Hamid Teacher: Sahera Hazal Abdel Hamid	517-538
450	**The Eloquent Saying in Determining The Slaughtered Sacriflce by AlHaflz Jalal AlDin AlSuyuti, Study and Analysis nvestigation by [T911]** lecturer. Jamila Rokan Rasheed College of lslamic Sciences \ University of Diyala	539-560
927	**A note by the scholar Abd al-Rahman Ibn al-Mulla Muhammad Ibn al-Mulla Taher "Al-Banjwini" (d.: 1319 AH) on the jame aljawamie and his explanation of the mahly, write: (Inference) - Study and realization** Dr. Omed Muhammad Najma Muhammad College of Islamic Sciences at the University of Sulaymaniyah - Department of Religious Education	561-610
1155	**Ruling on suspending (zihaar) on a condition** **Study of comparative jurisprudence** Rana Younis Ahmed Al-Samarrai Samarra University - College of Education Hashem Fares Abdoun Al-Jubouri Tikrit University - College of Education for Human Sciences	611-626

878	**Physical phonology in the Arab heritage Fundamental Study** Prof. Dr. Eyad Salem Saleh University of Samarra / College of Education Lect. Dr. Qutayba Yusef Hamid University of Samarra / College of Arts	323-340
1112	**The purpose of clarifying the consequence in the Qur'anic expression / rhetorical study in the two styles of prohibition and interrogation** Dr. Ammar Ghanem Muhammad Al-Mawla Teaching and educational supervisor in the Department of Religious Education and Islamic Studies / Nineveh / Sunni Endowment Diwan	341-368
1339	**Missing dictionaries from pre-Islamic poetry** **The poetry of Hashem bin Harmala Al Dhubyani as an example** Dr. Yaser Al Darwish Co-professor / Faculty of Humanities / King Khalid University	369-384
1244	**Sibawayh's method in his book al-kitaab in the light of modern linguistic methods** Prof. Dr. Abdelhamid Nouri Abdelwahed The College of Arabic Language/ Umm Al-Qura University/ Makkah Al-Mukarramah	385-405
1302	**The language of the self -writing and the language of the others thinking** Assistant Professor Dr. Khalida Hatim Alawan Iraqi Ministry of Education /Institution of Fine Arts	405-434
1243	**Phenomena Of The Impact Of Diglossia On The Standard Linguistic Performance Of Arabic Language Learners At The University Of Telafar** Asst.Lecturer. Hasena Mohammed Tahir University of Telafar/ College of Basic Education/ Department of Arabic. Prof. Dr. Ameen Luqman AlHabaar. University of Mosul/ College of Basic Education/ Department of Arabic.	435-456

1169	**The Qur'anic grammar according to Ibn Hisham Al-Ansari in the light of observing the meaning** Associate Professor Dr. Shaima Rashid Muhammad Zangana Raparin University/ College of Education/ Department of Arabic Language Researcher: Azad and Sue Sheikha Directorate of Education / Sulaymaniyah - Rania	143-172
626	**Chronicling the Arabic Literature in Accordance with Culture Theory** Dr. Issa Said Issa Al Hoqani Arabic Language- University of Nizwa- Sultanate of Oman	173-204
619	**The manifestations of pilgrims in Surat Al-Qasas** Assistant Professor Dr. Murtada Abdulnabi Al-Shawi Researcher: Iman Abdul Jasim Al-Qurna College of Education / Basra University	205-240
1097	**Forming the painting poetically in selected models of the prose poem in Iraq after 2003 AD** Assistant Professor Dr. Ahmed Azzawi Mohamed Researcher: Zina Walid Khaled Samarra University / College of Education	241-258
1256	**Employing a phenomenon (the load on meaning), Asystematic attempt of visualize the meaning behind the apparent utterance** Assistant Prof Dr. Qasim Muhammad Aswad Diyala University - College of Basic Education	259-276
1078	**Dalia Al-Mutanabi in the satire of Camphor Al-Akhshid** **A stylistic approach** Dr. Salih Mala Aziz Department of Arabic - College of Education / Salahaddin University-Erbil	277-304
1231	**Poetry Heroism for the purpose of pride with the poets of Association** Assistant lecturer. Wael Turki Madhi Jassim Al-Gharari Prof. Dr. Shakir Mahmoud Abd Al-Saadi Al-Iraqiea University - College of Arts	305-322

Code No.	Contents	the page
	The Arabic Language Subjects	
1103	**Ibn Malik's responses to the sculptor in his book Evidence of Clarification and Correction of the Problems of the aljameh al-saheeh** Dr. Mazin Dham Salim Ahmad Imam A'Adham University College / Department of Arabic Language	3-22
959	**Rotation beween tlie The rotation oral and book forming in suad al-sabah's potry** Prof. Dr. Hamad mahmod aldokhi The faculty arts-tikrit university Assistant teacher. Saad Rifaat Sarhat Directorate Education of Salah Al-din	23-42
1320	**The innovative analogy in the hadith of the Messenger between description and achievement** Assistant Professor Dr. Azad Hassan Haider Mosul University / College of Education for Human Sciences Department of Arabic Language	43-66
766	**Morphological connotations in the potty Abilbaqaa' Alrandi** Dr. Rana Talal Sulaiman Department of Arabic Language / College of Education for pure science / University of Mosul	67-96
1246	**Ethical Values (positive and negative) in the poetry of the beginning of Islam** Asst. lect. Salah Najmuddin Amin Kirkuk University / College of Arts / Arabic Department	97-120
1373	**The semantic level in Sibawayh's book** Dr. Mai Fadel Jassem Al-Jubouri College of Arabic Language - Umm Al-Qura University - Makkah Al-Mukarramah	121-142

In the name of Allah the Most Merciful and Compassionate

Issue address

Praise be to Allah, who has honored us with Quran, a book that He sent down And we are honored by the best of the Prophet sent by him, may prayers and peace be upon our master Muhammad and all his family and companions.

The Sur Man Ra’a Journal for Humanities is proceeding on the path it has chosen in terms of the sober methodology that it has adopted in publishing research in various human disciplines.

This is what made it the destination of many researchers and publishers who are keen to conduct research that considers the readers and their science.

Despite following strict professional and scientific controls, the research received by it is constantly increasing

The journal’s staff pledges to professors and students of knowledge to develop and raise publishing standards in every direction.

God grants success

Asst. Prof. Dr. Qais Allawi Al-Samarrai

Managing Editor

To subscribe to the journal

For governmental institutions, universities, and research centers, they should pay a subscription fee of (25,000) Iraqi dinars in Iraq for each number. They should contact the journal's secretariat at the address listed below for the purpose of subscription or exchange.

Contact us

Dr. Qais Allawi Khalaf
Managing Editor of Surra Man Ra'a
Republic of Iraq / Samarra
P.O / 165

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

- Correspondence is handled to (the editor) or the editing manger.
- If the research contains Quranic verses, the type of verses is according to the program of Almadina's Qur'an, otherwise the research is not published

Republic of Iraq - Samarra - College of Education - PO Box 165
Managing Editor: Dr. Qais Allawi Khalaf

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

ISSN : 1813 - 1735

مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة

تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

Formatting Guidelines

The research submitted must conform to the following requirements that will facilitate preparation of the reseacher for publication

- The research should be printed by using (Word Office Program) on A4 size paper on one side.
- The number of pages should not exceed (20) pages, including: data, maps and illustrations. If the research exceeds this, the researcher ought to pay (2000) Iraqi dinars for each additional page, provided that the original copies of the figures and maps are presented on paper (Trieste), and by Microsoft Word.
- After taking experts' notes, a CD is attached to the revised paper.
- Printing should be in letter (Simplified Arabic) and in size (14) for Arabic ones, and (New Roman) typeface for English ones.
- Margins are written at the end of the search with the same text of the font and with a size of (12), provided that the source information is mentioned in full when it is first received, to dispense with writing the list of sources.
- The research is divided into an introduction and the appropriate titles denote it, to dispense with the list of contents.
- The journal is not obligated to return the research to its owner if it objects to the publication of experts, and an apology is sufficient.
- Scientific The method of scientific research and documentation is a feature of the journal.

- ❖ Abstract should be on a separate page in Arabic and English. It should be informative and completely self-explanatory, briefly present the topic, state the scope of the experiments, indicate significant data, and point out major findings and conclusions. The Abstract should not be more than one page in length.
- ❖ The scientific method of scientific research is used to write the margins of the research and its references, and the researcher adopts the method of research in his specialty, and the books used in the research are mentioned as follows according to the type of the subject area: for Arabic ones it be as following: book name, author name, version number, place of publication, publishing point, year of publication, and part (if any), And page. As for the periodicals, they are written as follows: the journal's name, number, publication date, publication point and page. For English ones, it should be according to APA formatting.
- ❖ Publication acceptance is not obligated for the journal to publish scientific research by numbers except for what suits its international reputation.

مجلة سر من رأى
ISSN : 1813 – 1735
مجلة للدراسات الانسانية محكمة متخصصة
تصدر عن كلية التربية / جامعة سامراء

Publishing instructions in the journal of

Surra Man Ra'a

The scientific journal (Surra man Ra'a) welcomes the contribution of researchers inside and outside the country . It takes them with confident steps towards a bright future in the aspects of life, and here are some of the requirements for publishing:

Technical and Organizational Requirements:

- The journal is specialized in subject area of Arts and humanities. Editorial staff sends scientific researches to experts in the relevant fields for reviewing, those experts who have proven scientific adequacy in their specific specialty.
- The journal rejects publishing research that does not meet with the known method of scientific research.
- The researcher is obliged to take the recommendations and emendations received from his research through what is determined by the evaluation experts.
- The research must not be submitted to another journal before, and it shouldn't bet published before, and the researcher must undertake in writing covenant to do so.
- The researcher must present the following in the submitted research:
- On the first page, it should include: (Research title, The eact specialization of the research, researcher's name, scientific title, place of work, email, phone number, and keywords in Arabic and English), and in case more than one researcher mentioned their names and addresses to facilitate the process of contacting them.

Editorial Board :

Prof. Dr. Shefaa Thiab Obaid \ College of Education – University of Samarra \ Iraq
Prof. Dr. Sajed Mekhlef Hasan \ College of Arts – University of Samarra \ Iraq
Prof. Dr. Omar Muhammad Ali \ College of Arts – Helwan University \ Egypt
Prof. Dr. Muhammad Salih Khalil \ College of Physical Education and Sports Sciences – University of Samarra \ Iraq
Prof. Dr. Kamal bin Sahrawi \ College of Humanities and Social Sciences – University IBN Khaldoun\Algeria
Prof. Dr. Ismail Youssef Ismail \ College of Arts - Menoufia University \ Egypt
prof. Yaser Mohammad Salih \ College of Education – University of Samarra \ Iraq
Asst. Prof. Dr. Saieed bin Muhammed AL Qurani \ College of Arabic Language - Umm Al Qura University \ Kingdom of Saudi Arabia
Prof. Dr. Sabah Hammod Gaffar \ College of Education – University of Samarra \ Iraq
Asst. Prof. Dr. Laila Khalaf Al Sabban \ College of Arts – Kuwait University \ Kuwait
Asst. Prof. Dr. Jinan Ahmed Abdulaziz\ College of Education – University of Samarra \ Iraq

Surra Man Ra'a

Scientific Refereed Journal

Issued by
College of Education
University of Samarra

Vol. 18./No. 71. 17th Year. March / 2022A.D/ 1443AH

International code: ISSN 1813 – 1735

Deposit number in Iraqi national library and archives Baghdad, 2341 year 2019

Editorial Board

Editor in Chief : Prof. Dr. Ihssan Taha Yassin (Quran Sciences dept.)

Editing Manager :

Asst. Prof. Dr. Qais Allawi Khalaf (Arabic dept.)

Arabic Language Proofreader :

Asst. Prof. Dr.Raad Sarhan Ibrahim (Arabic dept.)

English Language Proofreader :

Asst. Prof. Dr.Saif Habeeb Hasan (English dept.)

Administrative and Technical Affairs Manager:

Mr. Ali Abdulkhaleq Abdullah (College of Education)

Economy affairs: Mr. Hassan Ali Hussin

Printing Layout: Asst. lect. Farooq Shakir Mahmood

E-mail: srmraj@uosamarra.edu.iq

Republic of Iraq
Ministry of Higher Education
and scientific research
University of Samarra
College of education

SURRA MAN RA'A

Scientific Refereed Journal

Issued by
college of Education
University of Samarra

Vol. 18./No. 71. 17th Year.
March / 2022 A.D/ 1443 AH

Deposit number in Iraqi national library and archives
Baghdad, 2341 - year 2019
ISSN 1813 – 1735